

Nedělní rozjímání

liturgické
mezidobí 2022

Impulzy otce
Pavla Ambrose SJ

2. neděle v mezidobí

Základ radosti života je ve vztahu lásky, která v Kristu vstoupila do dějin světa

S tímto úryvkem z druhé kapitoly Janova evangelia se setkáváme často. Dovolte jen několik drobných opakování, důrazů. Ptejme se: Kde je v tomto úryvku o svatbě v galilejské Káně zmíněna nevěsta? Je zmíněna pouze jedna žena, Marie, matka Ježíšova. Ona je vlastně nevěstou, protože již Starý zákon mluví o nevěstě, o dceři sionské, o nevěstě, která se stává matkou, o Izraeli jako nevěstě. Autor evangelia chce zřejmě zdůraznit, že Izrael je nevěstou a že ona žena, matka Ježíšova, zosobňuje a spojuje v syntézu vše, co v dějinách spásy bylo o nevěstě zjeveno. Zajímavější je jiná otázka: Kdo je ženichem!? Jsme v pokušení říci to, co je nejsnazší: Kristus. Ale On je pozván na svatbu jako host. A proto nemůže být ženichem. Ženichem a nevěstou Izraele je Bůh (Iz 65,4; 62). Ženichem je Bůh, Bůh Izraele. Kdo je ten, kdo ponechává nejlepší víno na konec? Ten, kdo je stvořitelem světa, vesmíru a posílá svého Syna jako spasitele. Ovoce Kristovy smrti je dobré víno, které si nechává na konec. Ode dneška počítáme čas jinak: co je před Kristem a co je po Kristu. Druhá fáze dějin světa je dovršena vzkříšením. A tato druhá fáze dějin začala Kristovým posláním a stále pokračuje.

Co představují ony nádoby a Ježíšova matka, která před nimi stojí? Ta Maria, která stála i pod křížem. Ona je Abrahámovým potomkem. Z rodu Abraháмова vzejde Mesiáš. Stejný původ má tedy i jeho matka s jeho lidmi. Matka neřekne: „Podívej, synu, už nemáme víno.“ Ne, říká, že „už nemají víno“. Je z rodu Abraháмова, ale zároveň je od něj odloučena: Patří novému Izraeli. Kvůli svému povolání stát se matkou Mesiáše se odlučuje od starého, aby připravila nové. Křesťan se nedívá do minulosti, v níž by hledal záchranu. Odděluje se od starého, aby se otevřel novému. To, co přináší Kristus. To staré, to jsou prázdné sudy. Nic více. Jen duní, ale nemají v sobě víno radosti nového života.

Ježíšova odpověď podle exegetů je jen stěží přeložitelná do moderních jazyků: „Ženo, (...) ještě nepřišla má hodina.“ Jsou dvě vysvětlení. Tato semitská fráze se užívala jednak v diplomacii, jež vyjadřuje svízelnou situaci: vše, co doposud bylo, se zhroutilo, ale to nevylučuje možnou změnu. Mohli bychom říci: nespojuje nás již pokrevní příbuzenství, nejsi matka, ale žena; ale to, co následuje, zcela předčí to, co bylo. Důvěřuj. Jiní otcové našli jiné řešení tohoto tvrdého výroku. Ve starověkých kodexech nebyla značena interpunkce. Větu četli jako otázku: Copak nepřišla moje hodina? Přišla: toto je první znamení. Následují další, celkem je jich v Janově evangeliu sedm. Ty připravují jediné skutečně důležité osmé znamení: Kristovo vzkříšení. Náboženství s přikázáními, pravidly etickými a morálními,

člověka nezmění. Náboženství, které se stává pouze zákonem, příkazem, povinností, už není vírou, není svobodným přilnutím. Kde nemá víno, lásku, ten se vyčerpá. Proč? Právě proto, že mezi člověkem a Bohem už není láska. Nenechá se obejmout. Kristus je ten, kdo proměňuje a tvoří z lidského života svatební smlouvu s nebem. Nechává se obejmout. Jen tam, kde takto poznáváme Krista, poznáváme pravou podobu církve. Janovo evangelium nezačíná uzdravením, vymítáním, pouští, ale vínem, radostí, oslavou. A každý, kdo se alespoň na pár dní v životě ocitl v milostiplném vztahu, má radost. Není žádná jiná věc, která by ji dávala. A právě na to si musíme dávat pozor: abychom neklamali sami sebe. Proto ani naše úvahy, naše mentalita nesmí upadnout do osidel vznešených náboženských pravidel a pravd, které bez lásky jsou jen prázdným sudem. Základ radosti života je jinde: ve vztahu lásky, která v Kristu vstoupila do dějin světa. A každý z nás je uvnitř těchto dějin, které mají jediný název: srdce.

3. neděle v mezidobí

Jsmo živeni pro věčnost tím, co jsme slyšeli

Úryvek evangelia pro třetí neděli během roku je sestaven překvapivě. Spojuje čtyři úvodní verše (Lk 1,1–4) s vystoupením Ježíše v nazaretské synagoze (Lk 4,14–21). Proč tvůrci lekcionáře rozhodli a zvolili toto řešení? Vyjadřuje vztah mezi tím, co slyšíme a co vidíme.

Úvod do Lukášova evangelia ukazuje na seriózní zkoumání událostí. Jsou založena na očitých svědectvích těch, kteří se tehdy stali služebníky slova. Evangelia rozvíjejí události, v nichž služebník slova nachází Slovo Boží. Stejný postup nacházíme i na samém začátku druhé knihy, připisované Lukášovi. Ve Skutcích apoštolů říká: „Ve své dřívější knize jsem pojednal, milý Theofile, o všem, co Ježíš konal a čemu učil.“ (Sk 1,1) Lukáš používá výraz: πρῶτος λόγος, první slovo, první vyprávění, zpráva, pojednání. Slovo zaznívající v srdci na způsob naší odpovědi. O jeho důkladnosti svědčí, že jako služebník slova hledá za událostmi slovo. Mezi tímto slovem a příběhem existuje přímý vztah. Dosvědčuje jediné: co se dělo a děje prostřednictvím služebníků slova, se skutečně týká slova, tedy Slova Božího.

Jestliže se Boží slovo projevilo jako příběh, dalo vzniknout příběhu a je páteří příběhu, evangelium je vysvětlením příběhu. Co je tím řečeno? Slovo se stalo viditelným. Nejen v osobě Krista, ale i v plodech jeho díla, totiž v událostech jeho života. V jeho těle, v církvi. V příběhu v synagoze nacházíme dvojjediný obraz: Kristus, který stojí, a na něm spočívá Duch Svatý; církev, na níž spočívá Duch Svatý. Vybírá svitek proroka Izaiáše: Duch Hospodinův je nade mnou. Proto mě pomazal a poslal mě, abych přinesl dobrou zprávu chudým. K těm je poslán.

O co se jedná? O vyhlášení nového času, jubilea. Jubileum je čas, kdy se věci mění. Lukáš namaloval slovy ikonu: Kristus vpředu, Duch Svatý nad ním. Kristus po přečtení sroluje svitek knihy Izaiáše. Gestem naznačuje: toto proroctví se naplnilo. A vše, co Starý zákon představuje – čekání, dlouhou přípravu – se dnes naplňuje. Všichni to v synagoze vidí: o čem knihy hovoří, nyní vaše oči vidí. A právě tento přechod od sluchu k očím, od slova k obrazu se zde odehrává. Tento přechod k obrazu činí z Krista autoritu. Autorita v Bibli znamená jediné: ukázat to, co je řečeno. Představit, co je řečeno, na příkladech konkrétního života, na příkladu historie. Dějiny jsou svědectvím slova, projevem slova. Ve středu příběhu jsou tedy oči všech, které na něj míří. Až do té chvíle ho poslouchali. Od té chvíle říkají: Viděli jsme zjevení slávy Boží v lidství jediného Syna. Kristovo lidství se stává místem, kde spočívá Duch Svatý a kde se zjevuje, stává viditelným, zhmotňuje, vtěluje Bůh. V lidství, skrze lidství se Bůh zjevuje každému člověku, veškerému stvoření. Vše

tělesné, každý člověk, bude moci spatřit spásu. Nejen slyšet o spáse lidí, ale být uschopněn vidět.

Vraťme se k propojení události v nazaretské synagóze se služebníky slova. Tito budou moci vidět nejen v osobě Krista, ale ve svém vlastním lidství Boží slovo. Proč? Protože budou součástí tohoto Kristova lidství. Slavení liturgie, eucharistie, shromažďuje křesťany každý osmý den. První částí bohoslužby je naplněno hlásáním slova. Toto slovo se na oltáři skrze samotnou oběť věřících stává slovem vtěleným. Naplňuje se v Kristu. Vstupuje do velikonoční anamnézy, zpřítomnění úplného daru Kristova lidství, prožívaného v Kristu jako dar sebe sama Otci. Je nejhlubším vyjádřením lásky. A stejnou lásku můžeme najít u sebe, budeme-li proměňováni osmerem blahoslavenství. Jsou projevem účasti na Božím společenství mezi Otcem a Synem. Dříve zcela nedostupné, nyní skrze blahoslavenství spojující božské a lidské. V blahoslavenstvích prožíváme tento dar sebe sama, dítěte Božího, v náruči Otce. Co tím myslíme? Vzkříšení – bezmocnost Syna se stává projevem moci Otce.

Slovo hlásané na začátku se stává nejdříve tělem, ztělesněním Božího v lidském, životem Krista v čase. Slovo se stává velikonočním darem sebe sama (odevzdáním a vydáním se) a nachází své dovršení. V čem? Když Otec přijímá tuto oběť, jedinou oběť, v níž má zalíbení. Přijímá vzkříšením Syna s oslaveným lidstvím. V eucharistii toto společenství Otce a Syna přijímáme za vlastní. Patříme do něj, je pro nás domovem pozemským i nebeským. Jsme tímto slovem živeni, slovem, které jsme slyšeli na začátku. Slovo vidíme v Kristu a chlebě, kdy slovo se stává naším pokrmem. Jsme živeni pro věčnost tím, co jsme slyšeli. Slyšení se stává viditelným, abychom se mohli skutečně Kristu připodobnit svým životem. A tak se v liturgii slovo stává naším životem. Slovo, které přivádí lidstvo k životu a které skutečně tajemstvím velikonoční hostiny, přijímáním pokrmu, celé božství vstupuje do našeho lidství, až se staneme právě tímto obrazem. V dějinách se tento motiv opakuje: stáváme se tím, čím se necháme žít.

Vraťme se k naší otázce na úvod: Co spojuje služebníky slova z úvodních veršů evangelia s výjevem z nazaretské synagogy? To, co tvoří podstatu života křesťana – apoštola: přechod od naslouchání k vidění. Týká se i nás. Učíme se přecházet od naslouchání k vidění. Rozjímáme věci kolem nejen v Kristu, rozjímáme Krista v nás. Nejde o subjektivní pocit, jímž by křesťan přijímající eucharistii vnímal podle svého. Přijímání není osobním dojmem zbožnosti. V eucharistické proměně chleba v Kristovo tělo a vína v Kristovu krev objevujeme sami sebe ve společenství s Otcem: ujímá se nás, smrtelníků, Otec způsobem, jak se ujímá Krista umírajícího na kříži. Slovo Boží ve světě tvoří nové dějiny. Mění se nejen jednotlivci. Mnohem více se mění: do světa vstupuje Boží způsob společenství. Vše se v eucharistii utváří na způsob Kristův: Otec – Syn. Obrazem církve není dokonalá společnost vytvořená podle vzorů, které vidíme ve světě. Ikonou je Kristus, který hovoří, spočívá na něm Duch. Křesťan je služebníkem slova, slouží moci Ducha nad životem člověka, moci Ducha i nad dějinami lidí. Duch ho vede od slyšení k vidění

Božích tajemství. To je životní program křesťana, jak jej podává Lukášovo evangelium.

4. neděle v mezidobí

Objevujeme sami sebe vetknuté jeden do druhého

Kristus je naplněním slova spásy. A jak jsme viděli minulou neděli, liturgie nás činí účastnými právě této události slova vtěleného v Kristu, které uskutečňuje ve svém lidství. Jsme pozváni, abychom se tímto slovem uskutečněným v Kristově lidství „živili“. Pro ujasnění: podobně jako eucharistií. O co se jedná, když se živíme jeho lidstvím? Objevujeme sami sebe jako děti a objevujeme sami sebe vetknuté jeden do druhého. Tím se skutečně stáváme údy jeden druhého. Toto slovo lze ve skutečnosti chápat dvěma způsoby: cítíme, že jsme s Ježíšem spojenci, nebo naopak můžeme být zděšení: tak to přece nejde, a přecházíme do tábora jeho protivníků.

Dvěma způsoby můžeme rozumět i tomu, jak o tom svědčili: a) jednak mohou odkazovat na tradici a říci: říká to jinak, než jak to bylo řečeno. Mohli si myslet, že ho Josef takto vyučil v pochopení tradice. Josef byl mužem spravedlivým, jak je možné, že jeho syn takto hovoří? b) všímáme si povahy milosti, obdarování (charis). A divili se jeho milým slovům. Doslova: slovům milosti (τοῖς λόγοις τῆς χάριτος). Mohli v nich uvidět charis, milost. Mohli nalézt „v jeho slově moc“. (Lk 4,32) Když milujete ty, kteří vás milují, jakou lásku, charis, k nim máte? Toto podhoubí Božího zjevení znalo každé malé dítě v Izraeli, totiž co znamená láska jako darovaná milost. Učilo se jedné věci: Buď milosrdné, jako je milosrdný váš Otec nebeský. „On dává vycházet svému slunci pro zlé i pro dobré.“ (Mt 5,45) Svě slunce. Lukáš na počátku svého evangelia hovoří ve stejném duchu o tomto slunci Boha – Otce: „z milosrdné lásky našeho Boha, s kterou nás navštívil ten, který vychází z výsosti, aby zazářil“ (Lk 1,78–79). Záře tohoto slunce je zde a říká: „Dnes se naplnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli.“ Nastal nový čas. Čas nezměrné milosti. Slovo přináší jeho slunce, září do života. Ale také nepochopitelný odpor.

Kristus přečetl dva verše z proroka Izaiáše, ne alespoň tři, jak si to vyžadovala židovská liturgie. Proč nepřečetl i třetí verš? „Hlásat den pomsty našeho Boha.“ (Iz 61,2b) Kristus se zastavil před tímto veršem a nepřečetl jej zcela záměrně. Jeho doba není dobou Boží pomsty, ale Božího milosrdenství. A vše vysvětluje dvěma příklady: Proč byla navštívena vdova ze Sarepty? Proč byl uzdraven Námán ze Sýrie? Kristus šel do živého: podstatné je nechat se obejmout. Ne něco dokázat! To je ovšem pro určitý způsob náboženského uvažování pobuřující. Kristus je naplněním spásy, protože mění pohled na člověka. Naše lidství máme nechat obejmout Otcem, a tím se stát jeho dětmi. To je více než cokoli ostatního. Zde mizí všechny rozdíly mezi lidmi. Jediné skutečné měřítko kvality lidského života nachází křesťan v tom, zda se nechá, nebo nenechá obejmout. Křesťan je objat a přijat do

náruče. To je jeho podstata. Zde končí epochy založené na národním sebeuvědomění, síle rodinných pout, společných ekonomických zájmů a tak dále. Nová doba otevřená Kristem je dobou nezaslouženého obdarování.

V čem je ono nechat se obejmout a přijmout Bohem jako Otcem tak těžké? Problém spočívá v jedné věci: člověk nebere do úvahy přítomnost Ducha Svatého ve svém srdci. Cožpak právě takto nezačíná celá tato pasáž: „Ježíš se vrátil od Jordánu plný Ducha Svatého“ (Lk 4,1)? „Ježíš se vrátil v síle Ducha do Galileje.“ (Lk 4,14) Sám o tom hovoří: „Duch Páně je nade mnou, proto mě pomazal.“ Pavel nás to učí: Bez Ducha Svatého nikdo nemůže říci: Kristus je Pán. Bez Ducha nemůžeme přijmout ani pochopit Boha, ani druhého člověka. Lukáš ukazuje vytrvale, že Duch je nepostradatelný. Co se stane, kde neproudí Duch? Bez Ducha jsme obráceni jen k sobě, jen Duch nás může vyvést z toho smrtelného zaměření na sebe. Bez Ducha nám zůstane rozum a vůle zvrácená, do sebe zahleděná. Bez života. Bez druhého. Jen Duch dává možnost mít účast na životě druhého. Hrůzné důsledky života bez Ducha vidíme v proměně, která jeho rodáky přivedla k touze zabíjet. Dává vidět druhého ne jako nové centrum pozornosti, ale ty druhé vzájemně propojené. V lásce.

5. neděle v mezidobí

Vstoupit do Pánovy školy

V Janově evangeliu je tento úryvek na konci (Jan 21). Pro pozorného posluchače je líčení plné odkazů na eucharistii: zmrtvýchvstalý Kristus je v něm představen uprostřed společenství věřících. Poslání církve je zosobněno v postavě Petra a v jeho zkušenosti lásky. Lukáš, který pečlivě nejdříve studoval vše, jak se přihodilo, je klade do páté kapitoly svého evangelia. Povolání církve ke spáse spočívá v opuštění času pozemského a vstupu do zcela jiného rozměru času. Tento nový čas je představen obrazem rybolovu. Tento obraz má hluboký symbolický význam. Je snadné si představit rybáře po namáhavém nočním lovu. Před jejich očima je skryto budoucí bohatství, které je již nyní přítomné ve vodách, kam mají jet. Voda je obrazem nevyčerpatelnosti Božích možností. Je zde však ještě jeden obraz: zcela neužitečné námahy. Vyjádřen je pohledem na prázdnou loďku, která kontrastuje s námahou celé noci. Petr, jak ho známe, není flegmatik, má prudkou povahu. Ale Kristus ho vede na jinou hlubinu, než kterou obsáhne lidské úsilí. Vede ho do temnot moře, jak o něm hovoří žalmy. Pro člověka semitské kultury je moře místem, kde se země setkává s předpeklím. Víme, jakou měl zkušenost, když ho Ježíš vyzval, aby za ním krácel po hladině moře. U Jana je moře pouhé místo: vhod sítě na pravou stranu, když jsi před tím lovil po levé straně. Lukáš si je vědom ještě něčeho jiného: ukazuje na Petra, který má zkušenost se silou Slova, které jedná ve světě zamořeném zlem a smrtelným směřováním. On, rybář, důvěřuje člověku Ježíši, kterýž je suchozemec a o moři toho moc neví. Až později se mu Ježíš ukáže jako ten, kdo je nejen pastýř, ale také rybář lidských duší, který vyzraje nad nepřítelem lidského rodu, ďáblem v hlubinách lidských srdcí.

Odehrává se v něm velká proměna, na kterou není zvyklý: on, zkušený rybář, muž moře, je veden Slovem do moře. „Od nynějška budeš lovit lidi.“ (Lk 5,11) Slovo lovit (ζωπῶν) je velmi zajímavé. Není ve tvaru slovesa, nýbrž přechodníku. Znamená vylovit živého tvora, aby jej vysvobodil z vody. Opakem je v jiné souvislosti učinit někoho vojenským zajatcem, uvěznit. Jinými slovy: osvobodit lapeného, chyceného do zajetí, toho, kdo uvázl v léčce. Bude přistupovat k živým lidem, aby je sítí lásky vysvobodil z otroctví temných mořských proudů. Bude jiným rybářem. Nebude lovit ryby, aby je prodával k jídlu, aby je přiváděl k hostině živých, kteří se stali živými.

Zachraňovat lidi, být rybářem lidí, znamená přivádět je z hlubin, kde „řádí“ netvoří z Apokalypsy, do moře lásky. Rybář lidí není ten, kdo se nechá vést chytrostí tohoto světa, technikami, kterým svět důvěřuje. Není to umění, které se lze naučit v tomto světě. Kristus hovoří z člunu, který se od země, pevných břehů lidských jistot

odpoutal. Je dobré si všimnout tohoto způsobu vidění: užívat k lovu lidí síť tohoto světa vede k jedinému výsledku. Jsou zachyceni ti, kteří jsou určeni ke smrti. V evangeliích můžeme vidět určitou dychtivost poukázat na to, jak Kristus vstupuje do choulostivých míst Starého zákona. Chce zde ukázat, jak vidění Starého zákona už není schopno dávat život. Byl vychovatelem pro Krista, není schopen dávat život. (Gal 3,21–22) Mnoho představitelů synagóg, zbožní mužové a ženy Starého zákona Ježíšovy éry jsou úctyhodní. Jsou bezobsažní, nemají lásku. Proto jejich lov ryb má jediný výsledek: jsou vkládáni do mrtvého světa. Lovit v Kristově duchu znamená osvobozovat, zbavovat pout, dávat prostor. Jen Slovo přetváří rybáře mrtvých v rybáře živých. Jedná se o zcela jiné umění, jiný způsob pastorační práce. Můžeme se učit z dějin církve: vždycky tam, kde začala užívat způsoby tohoto světa, zanechávala za sebou známky neplodného, mrtvého, zatuchlého života, ba i smrti. Čím více zabředáváme do metod tohoto světa, tím méně přivádíme k životu. Kdo chce zachránit člověka dneška, nenaučí se to v dnešním světě, ale v lodičce, která se od břehu odpoutá a nechává promlouvat Krista. Do této školy života musíme vstoupit. Co je to za školu? Učit se důvěřovat Kristu, svěřovat mu vše. Prosit o jeho moudrost. V nás se pak stává moudrostí církve.

6. neděle v mezidobí

Život každého z nás je protkán dvěma možnostmi

Bible je protkána blahoslavenstvími. Vedle výrazu blahoslavení (μακάριοι) zná rovněž strašlivé: „Běda vám!“ (οὐαὶ ὑμῖν = běda, hrůza, neštěstí). I život každého z nás je protkán dvěma možnostmi, které se nabízejí jako cesta: cesta blahoslavenství a cesta zoufalství. Známe dvě verze blahoslavenství: podle Matouše a podle Lukáše. Každý z nich sestavil sbírku blahoslavenství. Ale nejen oni. Na mnoha místech bible najdeme ono: blahoslavení a běda! U Matouše je čteme z hlediska životní moudrosti. Mluvíme o sapienciálním přístupu. Co se tím myslí? Člověk promýšlí principy existence, východiska a směřování toho, co se děje, jak zpracovává svoji osobní existenci, jak dochází k usmíření protikladů, které přináší. Nevěnuje tolik pozornosti jasnému vymezení povinností a zákazů. Chce být uveden do obsahu, smyslu, významu pro život. Když se snažíme nasměrovat moudře svůj život, chceme moudrostí dojít k určitému rozpoložení srdce. V něm vše dostává svůj smysl a význam, který je zaručený Boží věrností. Když někdo chce zařídit svůj život podle svého, prohrává a nikam se nedostane. Chřadne, umírá, zemře navždy. Když chce dostat zemi, spoléhá se na tichost. (Mt 5,5)

U Lukáše nacházíme jiný základ: prorocký přístup. Prorok otevírá životní situace tomu, co následuje, s Boží mocí. Když žiješ nějakou situaci, slovo proroka pomáhá porozumět duchovnímu významu věcí. Co to znamená, když děláš právě toto. Když Izraelité hledají vojenské spojence proti nepříteli v Egyptě, prorok Izaiáš jim říká, k čemu to povede: ke zničení. Ono běda vám připomíná náрек na pohřbu: co děláte, vede k smrti. Stavíš stodoly, aby ses zajistil? To všechno ještě této noci shoří. Podobně boháč a Lazar. Umírají oba, ale se zcela jiným vyústěním. „Boháč byl pohřben.“ „Žebrák umřel a andělé ho odnesli do Abrahámovy náruči.“ Jeden pohřben, druhý přenesen anděly. Blahoslavenstvími jsme nesení anděly k dovršení. Je-li nad námi vysloveno „běda“, jsme zahrabáni do hrobu. Dává světlo tomu, co žijeme. Světlo vnáší to, co poznáváme jako dovršení, které se k nám přibližuje. Řekněme si to na rovinu: jaký je epilog našeho života, k jakému východisku se chceme nechat přivést. Blahoslavený je ten, kdo se schovává v Boží náruči, naslouchá, nechává zaznít tep Božího srdce. Blahoslavený je ten, kdo důvěřuje, že Slovo Boží dojde svého dovršení. Centrum jeho života je mimo jeho horizont života. Vidí dále.

Zkusme si odpovědět na otázku, kde vede hranice mezi blahoslavenstvími a oním běda vám. Hranicí je to, kde začíná Boží království. Království znamená blízkost, důvěrnost, jedinečnost, jednota srdcí. Jak vstoupit do Božího království, ukazuje způsob, v němž se v Ježíšově osobě stává lidské a božské jedním. To je křehká

hranice: nespočívá ve viditelné stránce náboženství, v tom, co je navenek, ale čím je člověk těhotný. Slovo je totiž to, co v nás plodí život. Za tím, kde neobjevíme Boží slovo, oslovení, vyvedení z temnot, ať už jsou myšlenky, náklonnosti, touhy, gesta, skutky, následuje jen prázdnota, neplodnost, jalovost života. V čem není Slovo vlité do srdce, v tom není životodárný život překonávající smrt. Blahoslavený je ten, kdo nese slovo ke zrození. Prožívá nové zrození, zrození k novému životu. Náš pozemský život je pouze semenem, které musí zemřít, by přeneslo plody. Hranice je mezi tím, co vidíme a co ještě nevidíme, ale je zde přítomné ve způsobu, jak k viditelnému přistupujeme. Dále to rozvíjí ve své pedagogice více než srozumitelně: „Kdo svůj život pro mě ztratí, zachrání si ho“ (Lk 9,24) Důležité je ono pro mě. „Kdo by usiloval svůj život [doslova: svoji duši / ζητήσῃ τὴν ψυχὴν/] zachovat, ztratí ji.“ (Lk 17,33) Kdo mne ztratí, nezachrání jej nic. Ztratí i to, co si myslí, že ovládá. Zachráníme jen ten život, který darujeme Bohu. To je smysl Lukášových blahoslavenství. Ona běda vám jen přibližují zdání života: veškerá běda ústí do zdání, kterému nejsme schopni odolat: jsme chváleni lidmi. Nedejme se svést falešnými proroky, kteří se se zálibou ohánějí logikou, soudy, hlasitostí, veřejným míněním. Kdo jen prodává, nakupuje, baví se, zabývá se tím, jak o něm smýšlejí druzí, nikdy nebude moci slyšet. Je příliš zaměstnán sám sebou. Lukáš vyjmenovává osm běda v 10. a 11. kapitole: všechna se týkají důležitosti náboženských forem. Jeho náboženství je správné, ale není věřící. Věřit znamená přijímat život a nacházet význam toho, co ve mně rodí slovo. Kdo nemůže odtrhnout oči od svých starostí, od starosti o sebe sama, nemůže být blahoslavený. Co to znamená v plnosti, ukazuje kniha Zjevení apoštola Jana: je proroctvím pro každého, kdo se spolehne na slovo, které k němu promlouvá. „Blahoslavení mrtví, kteří od této chvíle umírají v Pánu! (...) odpočinou od svých prací, neboť jejich skutky jdou s nimi.“ (Zj 14,13) „Blahoslavení, kdo jsou pozváni k Beránkově svatební hostině.“ (Zj 19,9) „Blahoslavení ti, kdo si perou roucha, aby měli právo ke stromu života a aby branami vstoupili do města.“ (Zj 22,14) Ono „běda“ z Apokalypsy se podobá zemětřesení. „Běda, běda, ty veliké město Babylone, ty mocné město, neboť v jedné hodině přišel tvůj soud.“ (Zj 18,10) „Běda, běda, město veliké, které bylo oblečeno do kmentu, purpuru a šarlatu, ozdobeno zlatem, drahokamy a perlami.“ (Zj 18,16) „Běda, běda, ty město veliké, v němž všichni, kdo měli lodě na moři, zbohatli z jeho bohatství, a v jedinou hodinu bylo zpustošeno.“ (Zj 18,19) Co je načichlé touhou po moci, náboženskou pýchou, klerikalismem, dychtivostí po majetku, to všechno se zhroutí samo od sebe. Křesťan nebojuje se zlem, protože Kristus již zvítězil. Křesťan se chce nechat Kristem obejmout. A v tomto objetí je mu dáno světlo, aby Kristovým očima viděl před sebou tento svět ve světle blahoslavenství a ve světle ukazujícím konce onoho hrůzného běda vám. Učí nás čekat na konečné Kristovo vítězství, aniž bychom propadli falešným prorokům dnešní doby.

7. neděle v mezidobí

Nabídní to nejkrásnější tomu, kdo ti dává to nejhorší

Jedna z nejsilnějších vět evangelia: „Milujte své nepřátele.“ (Lk 6,27). Prokazujte dobro, doslova καλῶς, něco krásného udělejte těm, kdo vás nenávidí. Vnímáme v podtextu Tob 4, který vyjmenovává vše, co má zbožný člověk konat pro druhého. „Nikomu nedělej to, co bys nerad sám podstupoval.“ (Tob 4,15) Kristus jde dál: Nabídní to nejkrásnější tomu, kdo ti dává to nejhorší. Je zde uvedeno i tzv. zlaté pravidlo: „Jak chcete, aby lidé dělali vám, tak i vy dělejte jim.“ (Lk 6,31) Ježíš poté, co končí spory se zákoníky o tom, co přikázání znamenají, rozvíjí to, co znali z Mojžíšova zákona: „Miluj svého bližního jako sebe samého.“ (Lev 19,18) Ale o něco dále říká něco velmi překvapivého: Cizince „budeš milovat jako sebe samého, neboť i vy jste byli cizinci v egyptské zemi.“ (Lev 19,34) Nejen toho, kdo je stejné krve, ale i toho, kdo se odlišuje. Tento požadavek je ovšem obtížný, proto jej neslyšíme často. Zdá se, že je to příliš obtížný požadavek, když se dotýká Ježíšem uvedených příkladů. Jimi se dotazuje, zda chceme jednat podle přirozenosti. Copak můžeme v životě nastavit tvář, zloději ponechat ukradené, žehnat proklínajícím? Čím se vlastně odlišuje člověk od živočichů s jejich podmíněnými reflexy? Když někdo vycení zuby, zvedne pěst nebo jen povytáhne obočí, co uděláme? Člověk v sobě nese příliš hluboko starého člověka a podléhá starému člověku. To je i naše osobní zkušenost s námi samotnými. Může od nás Kristus požadovat to, čeho nejsme schopni? Kristus nežádá vyšší úsilí, než požaduje Starý zákon, protože si je vědom (sám přijal na sebe lidskou přirozenost) toho, co lidská přirozenost v sobě obsahuje. Žehnat tomu, kdo zlořečí? To je proti lidské přirozenosti. Člověk poté, co Adam a Eva zhřešili, nemůže ovládat lidskou přirozenost: odpustit, nastavit druhou tvář, podřídít se. Vy však, říká Kristus, „milujte své nepřátele, prokazujte dobrodiní a půjčujte, a nic nečekejte zpět.“ (Lk 6,35)

Jak si to můžeme přebrat? Člověk, který se o něco podobného pokouší, zůstává hříšníkem. Člověk, slovy apoštola Pavla, je složen z těla a duše, ale po hříchu v něm nepřebývá Duch (pneuma). Duch působí to, co nemůžeme. Proto Kristus vybízí k nemožnému: Čiňte to, co se zdá být nemožné. A překvapivě dodává: „Vaše odměna (μισθός) bude hojná.“ Odměna je zde chápána jako povinnost platit za práci; zvážít příspěvek dělníka na stavbě a odměnit ho za podíl na celku. Co je tímto plodem, odměnou? „A budete syny Nejvyššího.“ (Lk 6,35) Plodem je zrození do Božího dětství. Je obdařen darem, milostí, charis. Evangelium nemá na mysli ušlechtilost člověka vyrůstající z jeho chování. Projevuje se v něm nový život. Kdo chce dělat hrdinu doslovným plněním zákona, stane se posedlým sám sebou.

Křesťan nevyřeší celou hloubku své neproměnnosti úsilím či poznáním. Jen když se stane synem Nejvyššího, budou v něm růst známky Božího života v zápasech a zkouškách, které ho neminou. Vraťme se k samotnému počátku dnešního úryvku: „(...) vám, kteří posloucháte“ (Lk 6,27). Posloucháte. Prostřednictvím slova dostáváte život. Rodí se ve vás život uschopňující neodpovídat na zlo zlem. Objevujeme sílu Ducha. Dotýkáme se přirozenosti jiným způsobem, ujímáme se jí podobně, jako se Bůh Otec ujímá svých dětí. Je život, který zahrnuje všechny. Jak je to možné? Jen tehdy, když v něm objevujeme lidským očím ukrytou možnost patřit Bohu jako jeho dítě. Bez tohoto zrození v nás vždy bude vítězit lidská zvířecnost. Pravidla, kterým se vycvičí i pes: rána za ránu, sladkost za sladkost. Úryvek začíná slovy: „Vy, kteří posloucháte!“ A končí „budete“, „stanete se“. Posloucháte – stanete se. Toto zrození je stálým účinkem křtu, který v nás skrze naslouchání dává účast na Kristově zmrtvýchvstalém těle. Slyšené slovo rodí dítě. Jsou to ony dva kroky, které prožívám při každé mši svaté: nasloucháme slovu, abychom byli přijati, přivtěleni, přiroubováni na Krista. A zde najde své místo i to, co prožívá Kristus v nás: rány, které dostáváme, jsou ranami, které dostává i Kristus. Když jsme okradeni, je spolu s námi okraden Kristus. Tím se dostáváme do moci Otcovy náruče. Jen zde může křesťan čekat na dovršení všeho v Kristu.

8. neděle v mezidobí

Slepota znamená nevidět dar Otce

Jestliže slepec vede slepého, nečeká je nic jiného než temnota. Nevědí, kam jdou. V deváté kapitole Janova evangelia je slepota a schopnost vidět objasněna snad ještě přesvědčivěji. Když Kristus uzdraví slepého od narození, setkává se s nevybíravou reakcí farizeů: uzdraveného vyženou. Podobně před tím z chrámu vyhnali i Krista. Když se opětovně setkávají, je obklopen rodiči, příbuznými, farizeji. Diskuze a objasňování toho, co se stalo, jsou krkolomné. Dojde na obviňování: „Jsme snad i my slepí?“ (Jan 9,40), ptají se Krista. Ježíš odpověděl: „Kdybyste byli slepí, neměli byste hřích. Vy však říkáte: ‚Vidíme.‘ Proto váš hřích trvá.“ (Jan 9,41) To je zajímavá, těžko pochopitelná věta. Nejedná se o slepotu fyzickou, tělesnou. Kristus příměru užívá jako příkladu, aby ukázal na jinou slepotu. V čem spočívá tato jiná slepota? Někdo si myslí, že vidí. Kristus ho však prohlašuje za slepého, když nevidí, že je trvale ve stavu hříchu. Proto zůstává v hříchu, ve slepotě. V 11. kapitole Lukášova evangelia Kristus mluví o nutnosti položit svícen na podstavec, „aby ti, kdo vcházejí, dobře viděli“ (Lk 11,33). A objasňuje, co je to oko pro člověka. Říká: „Tvé oko je pro tělo jako svítlna. Je-li tvé oko zdravé, bude také celé tvé tělo jasné. Je-li však nemocné, bude také celé tvé tělo temné.“ (Lk 11,34) Nemoc spočívá v nedostatku světla. Zdravé oko (ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς) má v řeckém originálu širší význam: je-li tvé oko prosté, ryzí, čisté, nezkalené, tělo je projasněné, má světlo, je plné světla, je světlé, prozářené. Je jako z jednoho kusu křišťálu, a proto se ho temnota nedotkne, protože světlo, které jim prochází, nezanechává žádný stín. Nezanechává za sebou jinak řečeno „smrad“. Čím kdo má v Těle Kristově významnější roli, tím více může škodit to, že nepropouští světlo Ducha, protože jeho oko je zakalené mamonem, světskou slávou nebo nestatečností. Oko zbavené prostoty je oko složené z mnoha „ok“, z nichž každé se dívá na jinou stranu. Je podobné rozbitému zrcadlu, kde se vše třísť, protože chybí jednotící úhel, jímž se díváme vpřed. Jinak řečeno: kdo nevyhlíží příchod Pána, má zakřivený pohled a světlo se zde láme do mnoha kousíčků možná užitečných věcí, jejichž stíny člověka činí slepými. Jestliže oko hledá něco pro sebe a ztratí z dohledu příchod Pána, celé tělo upadá do temnoty.

Nepřekonatelným způsobem to vyjadřuje apoštol Pavel: „Byli jste kdysi ovšem tmou, ale teď jste světlem v Pánu. Žijte jako děti světla. (...) Všechno, co se odsoudí, ukáže se v pravém světle. Všechno totiž, na co se vrhne světlo, je potom zřejmé.“ (Ef 5,8.13) Kde se objevuje před našima očima Kristův příchod živě, zahání veškerou temnotu. Jan to říká způsobem, který nás vždy bude vábit neodolatelnou přitažlivostí: „Já jsem světlo světa. Kdo mě následuje, nebude chodit v temnotě, ale

bude mít světlo života." (Jan 8,12) Přichází světlo, které osvítí každého člověka. Kdo nejde s Kristem, nikdy nebude vědět, kam jde (Jan 12). Věřte ve světlo, a budete oděni, budete zářit důstojností dětí Božích. Co je tedy slepota, zaslepenost, potemnělost a upadání do temnot? Nevidět dar Otce, jímž mě přijímá za své dítě. Proto jsou farizeové slepci, protože přesto, že mají Zákon, minuli se s Kristem, dovršením smlouvy mezi Bohem a člověkem. Když byl Kristus na kříži, zemi pokryla ta nej hustší temnota nepoznání daru Otce. A křesťan? „Neleží na srdci věci viditelné, ale neviditelné.“ (2Kor 4,18) Druhá kapitola Řím může být pro každého z nás dobrým zpytováním svědomí: „Jsi přesvědčen, že jsi vůdcem slepých, světlem těch, kdo jsou ve tmě? (...) Jiného učíš, a sám sebe neučíš?“ (Řím 2,19.21) Nebo z Janova listu: „Kdo tvrdí, že je ve světle, ale svého bratra nenávidí, je dosud ve tmě.“ (1Jan 2,9) Je třeba si říci jasně: „Kdo však svého bratra nenávidí, je ve tmě a žije ve tmě.“ (1Jan 2,11) Kdo miluje, nechce vítězit, ale být s druhým. To je světlo, které proráží Kristův kříž, každý náš kříž.

12. neděle v mezidobí

Jakou otázku od Pána slyším já?

„I stalo se, když se osamocen modlil [εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας], že s ním byli učedníci. A otázel se jich: Co praví davy [οἱ ὄχλοι = množství lidí, dav, zástupy; Jan 7,49 „dav, jenž je neznalý zákona - zlořečení na ně!“, že jsem já?“ Synoptikové tuto scénu umísťují do Cesareje Filipovy, což je nejvzdálenější místo (Mt 16,13–16; Mr 8,27–29), kam Ježíš na své cestě dorazil, daleko od Jeruzaléma. Zde však není uvedeno žádné místo; místo materiálního místa uvádí Lukáš místo duchovní, místo, kde začínáme chápat něco o tom, kdo je Pán a co je modlitba. Zde se střetává davovost ve mně s tím, co je osobní.

Pro Lukáše je typické, že Ježíše vidíme modlit se při křtu, než začne svou službu, vidíme ho modlit se, když ustanovuje Dvanáct (Lk 6) a začíná hlásat blahoslavenství, najdeme ho při modlitbě dříve, než se zjeví učedníkům, hned poté při proměnění na hoře, najdeme ho modlit se v zahradě a jeho poslední slovo bude opět modlitba k Otci na kříži.

Modlitba je místem, kde se nachází Ježíš. V modlitbě se totiž konečně vracíme na své přirozené místo. Naše přirozenost je vztah Otce a dítěte. Modlitba znamená takto stát před Bohem. Jsme Božím obrazem a podobou: stojíme-li před ním, nacházíme sami sebe. Modlitba je tedy místem naší a Boží pravdy o nás obou.

Když Adam zhřešil, Bůh se ho zeptal: „Adame, kde jsi?“, protože se přestěhoval z ráje, už nebyl na svém místě, už nebyl před Bohem, odešel ven, pryč. Modlitba je místo, kam se učím vracet se. Co tím chceme říci? Živit se porozuměním je jako živit se dobrým chlebem. Je místem, kde jsme sami sebou, kde začínáme chápat něco z Božích pravd.

Modlitba není ani vnější vyměřený prostor, kde začínám věci chápat. Není něčím čistě racionálním. Je spíše oděvem, do kterého se oblékáme. Je pláštěm zkušenosti a společenství s Pánem, Pána s námi. Modlitba je oděv vzájemně do sebe zamilovaných.

Ježíš se také modlil, když učil modlitbu Páně, a oni ho žádají: „Nauč nás modlit se“. A pak se znovu píše o Ježíšovi: „Pověděl jim podobenství, že je třeba stále se modlit a neochabovat.“ (Lk 18,1). Vysvětlil, že je třeba se stále modlit, aniž bychom hleděli na únavu. Není to tak, že by modlitba byla něčím, co je životu cizí, modlitba je život, je to život před Bohem, jinak to není život. Nejde o to, že děláme zvláštní věci, ale o to, že jsme před Bohem ve všem, co děláme. V určitých chvílích jsme přímo před ním, vytržení z tohoto světa nebo do něj posláni.

Modlitba není všechno, ale všechno začíná modlitbou. A právě v ní jsou učedníci s Ním sami. Bezprostředně před tím prožili rozmnožení pěti chlebů a dvou ryb. Modlitba v nás rozmnožuje společenstvím s Pánem. Je pobytem s ním, v samotě a důvěrnosti, v jeho společnosti. A tady přichází otázka pro nás a Ježíš ji klade. Vzpomeňte si, že Herodes také položil otázku. I předtím se učedníci stále ptali: „Kdo je to? Kdo je to?“ Zde je situace obrácená: ne oni se ptají „Kdo je Ježíš?“, ale Ježíš se ptá „kdo jsem já?“, což je rozdíl: nejsme to my, kdo se ho ptá, kdo se ho ptá. Je to On, kdo se nás ptá a klade nám otázky. Protože když se ptáme, už máme své odpovědi, ale co když se ptá On nás? On bude znát odpověď, když se nás zeptá. To znamená: nechat se zpochybnit. Víra nezačíná, když se ptám Boha, ale když se nechám Bohem zpochybnit. Vztah se tedy stává pravdivým, když se nechám zpochybnit, ne když zpochybňuji druhého, jinak se stávám inkvizitorem, mučitelem. Když se naopak nechám zpovídat, vyslýchat, začnu něco chápat o druhém člověku i o sobě. Proto je třeba se vždy nechat zdravě zpochybnit, nechat otrást svojí samolibostí. Nebát se šlápnout na kuří oko naší ješitnosti. Ježíš klade dvě různé otázky: jednu, co říkají zástupy, druhou, co říkají učedníci. Nejprve to, co říkají davy. Protože i v nás je dav, který vždy dává jasné a předvídatelné odpovědi. Jak to poznám? Myšlenkou, která se mi vloudí do mysli: tak se to říká, tak jsme se to učili, tak to říkali v televizi. Ale je v nás i Ježíšův učedník. Slyší otázku. Jakou otázku od Pána slyším já?

13. neděle v mezidobí

Když slyší Otcovo slovo, je to silnější než jakákoli jiná myšlenka

Kristus se vydává přímo do Jeruzaléma, tak začíná dnešní evangelium. Blíží se doba vzetí vzhůru. Lukáš používá slovo ἀναλήψεως pouze zde. Ve slovesném tvaru ho používá pro Kristovo nanebevstoupení. Tento výraz se nachází i v nejstarším překladu Starého zákona do řečtiny (Septuaginta), a to pro situaci popsanou 2Král 2,1, kdy Eliáš je vzat vzhůru do nebe. („Jahve vzal Eliáše ve víru do nebe.“) Již z toho je zcela zřejmé, že toto jít vzhůru do Jeruzaléma znamená navrátit se k Otci. Jít do nebe znamená vracet se k Otci. Je zjevné na první pohled, že tato Kristova cesta do Jeruzaléma je cestou, již se naplňuje Otcův plán. Vrací se k Otci, protože jeho záměr se uskutečnil. Proto ikonografie od samého počátku zobrazuje Krista ukřižovaného u brány Jeruzaléma, aby ukázala, že jeho oběť je darem sebe sama. Vydává se za druhé způsobem, který překračuje vše, co lidstvo doposud znalo. Jeruzalém, město nezměrné historie náboženské zkušenosti lidstva, je obrazem Jeruzaléma nebeského. Při tomto návratu k Otci se naplňuje jeho poslání. V Listě Židům je velmi jasně popsáno: „Tak Kristus, když přicházel na svět, řekl: 'Dary ani oběti jsi nechtěl, ale připravils mi tělo. V celopalech a v obětech za hřích jsi neměl zálibu. Proto jsem řekl: Tady jsem, abych plnil, Bože, tvou vůli, jak je to o mně psáno ve svitku knihy.'“ (Žd 10,5–7) Tento výrok dává do vztahu Otcovu vůli a Kristovo tělo. Otcova vůle je dovršena v Kristově těle, to znamená v jeho lidství, v jeho lidské přirozenosti, kterou přijal a která se stane místem, kde se bude Otcova vůle naplňovat. A tato Otcova vůle nebude obětí podle starodávných obyčejů, bude nová: oběť vyjádřená poslušností. Poslušnost Syna vepíše do svého těla darování se Otci. A tím zachrání tělo, protože tím, že se nechá pověsit na bránu Jeruzaléma při tomto strašném ukřižování, otevírá cestu pro svoje tělo odsouzené k smrti k pravému Jeruzalému.

Lukáš pokračuje a říká: „Pevně se rozhodl jít“ (Lk 9,51), doslova „on svou tvář pevně upřel k tomu, by se ubíral do Jeruzaléma“ [τὸ πρόσωπον ἐστήρισεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ]. Proč toto pevné nasměrování tváře? Lidská přirozenost totiž není tak poddajná, přizpůsobivá, poslušná, aby byla ochotna se z poslušnosti obětovat. Proto v sobě cítí boj. Známe to již ze zahrady Getsemanské. Zde je jeho boj velmi dobře popsán, a to hned na počátku Lukášova evangelia. „Nevěděli jste, že já musím být v tom, co je mého Otce?“ (Lk 2,49) A tak se jeho nitro přiklání v synovském vztahu k Otci. To, že je Synem Božím, promění všechno, co pociťuje skrze lidství, skrze svou přirozenost. A když slyší Otcovo slovo, je to silnější než jakákoli jiná myšlenka.

Tato slova jej tak niterně upevní, že na jeho tváři nenajdeme hrůzu a děs v očích. Podobně jako u proroka Izaiáše: „Svá záda jsem vydal těm, kteří mě bili, své líce těm, kteří rvali můj vous. Svou tvář jsem neskryl před hanou a slinou. Pán, Hospodin, mi však pomáhá, proto nejsem potupen. Proto dávám své tváři ztvrdnout v křemen a vím, že nebudu zahanben.“ (Iz 55,6–7) Proč se takto dívá s tváří pevně upřenou na Jeruzalém? Vidí své budoucí utrpení jako bránu k nebeskému Jeruzalému. Vidí v sobě Syna, který bude objat v náruči Otce pro svoji poslušnost. Proto prorok Izaiáš, Ježíš sám i každý křesťan neutíká před zápasem, kdy jeho nehotová přirozenost zápasí o vítězství Boží lásky v jeho životě. Nic jej nemůže zbavit toho, čím je: milovaným Synem. Ukazuje, že jen láska všechno překoná. A to je obsahem toho, o čem hovoří Pavel: „To je ta svoboda, ke které nás osvobodil Kristus. Buďte v tom tedy pevní a nenechte se zase zapřáhnout do toho otrockého chomoutu.“ (Gal 5,1) To je možné jen tehdy, když jsme vedeni Duchem. K čemu nás vede? Že všichni jsme děti nebeského Otce, a proto tvoříme společenství lásky, v němž jeden druhému pomáháme umřít sami sobě, svému sobectví a prázdné slávě tím, že umíráme pro druhé. Nic víc, nic méně. Proto musíme upevnit svůj pohled na Krista jako k tomu, kdo nám odhaluje životní styl nebeského Jeruzaléma. K němu máme upnout i svoji tvář.

14. neděle v mezidobí

Apoštol přináší Kristovu novost života

Začátek dnešního evangelia (Lk 10,1) odkazuje na Gn 10, totiž na počet národů, které v té době Izrael znal. Otázka vůbec nebyla jednoznačná, jak ukazují rukopisy, které uvádějí různý počet učedníků. Evangelista chce ukázat jedině: hlásání evangelia je Kristovým dílem a je určeno všem. Jeho poslání je univerzální: žádný kmen, žádný jazyk ani žádný národ nezůstává mimo zvěstování a spásu, kterou přinesl Kristus. Proč? Kristus s lidstvem přijal všechny. V lidství otevírá cestu k Otcí. Každý se může cítit jako dítě Boží. Přijímá lidství a dějiny, v nichž se odehrává drama přechodu, paschy. Ve světě nežije podle zákonů světa. Dává sám sebe pro druhé, a tím prožívá své lidství. Když přijímá cestu ke smrti jako dar sama sebe, je oslaven Otcem. Dar sebe sama je to, co nyní patří k plně prožívanému lidství. A to až do zdánlivě tragických konců. Ale zároveň v tomto vydání sebe všanc je skryto něco více: je-li myšleno vážně, bezvýchodná dramatická se vytrácí. Kdo přijímá dílo spásy, zakouší obojí: vydání i oslavu.

Všimněme si podrobněji návratu apoštolů: Vrátili se s radostí (Lk 10,17). Vyprávějí o svých zážitcích. Písmo zachycuje to nejdůležitější: Vítězí nad démony v jeho jménu. Kristus je napomíná, protože ne každý úspěch posiluje naše hlavní poslání být Božím dítětem. Dozrávání k tomu je dramatické. Nemůžeme se na Kristovo dílo dívat optikou přítomnou uvnitř lidských dějin: zápasu mezi úspěchem a neúspěchem. Zde se naplno projevuje podvod zlého. Učedníci jsou přesvědčeni, že se jim zlí duchové podrobují. I když dodávají: ve tvém jménu! Ale ve své radosti vidí podrobení zlého před svými očima. Nevidí, že musí kapitulovat před jménem Krista. Vnímáme toto riziko? Oháníme se Boží vůlí, ale prosazujeme sebe. Otevírá se zde skulina dualismu: slovně hovoříme o Kristově moci, ale jsme přesvědčeni, že my děláme pozoruhodné věci. Je rozdíl mezi radostí z úspěchu a radostí, že přijímám Otcův pohled na pozemské skutečnosti. Nejsme již účastníky dějinných událostí, ale jsme občany nebeského království. Máme se radovat z toho, že naše jména jsou zapsána v nebi. Z tohoto hlediska se můžeme zeptat na stav našeho srdce: nepřetrvává v našich zalíbeních něco, co zbylo ze starého života? Čím se chlubíme před druhými? Apoštol Pavel ukazuje měřítko: „Ať je daleko ode mě, abych se chlubil něčím jiným než křížem našeho Pána Ježíše Krista, kterým je pro mě ukřižován svět a já světu.“ (Gal 6,14) Copak k nám stále nepatří projevy starého člověka? Opustíme je? Tehdy svět nemá nad námi žádnou moc, protože v nás roste citlivost vůči tomu, čím se mám chlubit jako nový člověk. Nebo se tak nafukuji, že v mém srdci již nezůstává prostor pro nikoho jiného? (Gn 3) Jen zemřeme-li tomuto světu, jsme svobodní pro nebeské království. To má dalekosáhlý dopad: křesťan

není v očích světa nijak zvláště zajímavý, protože se vyčleňuje z pravidel platných pro svět. Přece nevěříme, že světský marketing se zajímá o to, co je drahé Kristu! Nebudme naivní. Copak ve světě nevládne jediný zákon: jak peníze z tvé kapsy dostat do vlastní kapsy? Co od něj můžeme čekat? „Když se tedy někdo stal křesťanem, je to nové stvoření. To staré pominulo, nové nastoupilo.“ (2Kor 5,17) Ptejme se: je v nás přítomen tento přechod od starého k novému? Utváří náš život? Neseme známky Kristovy smrti? Víme, že křest v nás zanechává stigmata, rány po tom, co v nás žilo ke smrti. Nebo žijeme podle logiky světa? Pavel říká jasně: „Dokonce jsme sami nad sebou už vynesli rozsudek smrti. Ale to všechno se stalo proto, abychom nespolehali sami na sebe, nýbrž na Boha.“ (2Kor 1,9)

Podle Pavla jsme dostali rozsudek smrti. Už jsme byli odsouzeni ke smrti, oni už rozhodli, že musíme zemřít. Tato stigmata jeho ran jsou pravděpodobně konkrétním dokladem jeho apoštolské zkušenosti. Je zbytečné přicházet s nabídkami, které lahodí světu. Přicházíme, abychom v každodenních situacích ukázali novost darovanou Kristem. Setkat se s člověkem v jeho situaci a vydat svědectví o tom, jak tuto situaci vidíme a rozlišujeme z pohledu Kristovy novosti. To je podstata misijního nasazení. Jaký svět ukazujeme? Svět, do kterého vstoupila láska. Apoštol nepřináší vyšší standart a životní úroveň, ale Kristovu novost života.

15. neděle v mezidobí

V srdci vždy nosíme touhu poznat ten hlas, který nás povolal k životu

Nevíme, z jakého přístavu jsme vypluli, ani proč jsme na této lodi, ale jsme na cestě. Loď vyplula, život začal. Posláni, zmítáni nebo vrženi jsme vlastně tady a brázdíme tyto vlny. Se strachem a křikem jsme vstoupili do života. O přijetí jsme ani nežádali. Tento svět, který se také skládá z násilí, nepochopení a bolesti, se ukázal být důvěryhodný. Ať tak či onak, našel jsem si své místo, do lodi života jsem vstoupil.

V srdci však vždy nosíme touhu, touhu poznat ten hlas, který nás povolal k životu, rádi bychom si vzpomněli na místo, odkud jsme vyšli, na svůj původ, na začátek cesty.

Kdo ví, možná ten hlas, který nás dnes v textu evangelia vybízí k pokračování v životní cestě, v nás obnovuje vzpomínku na onen začátek: „Řekl jim“, řecky *ὁ δὲ εἶπεν*, „A co jsem řekl, nepřestanu říkat“; sloveso označuje děj, který neskončil, je to hlas, který nám stále radí, jak zůstat na cestě. Neboť ten, kdo vysílá i dnes, je sám vyslancem: je vyslancem, který zná Původ.

Jsme posíláni vždy s druhým, bližním. Nikdy neexistujeme izolovaně, osamoceně, samostatně nebo soběstačně. A pokaždé, když zapomeneme na druhé, zrazujeme svou identitu. Nemohu se vidět jinak než ve dvojici s někým druhým. To je smyslem onoho „Miluj druhého jako sám sebe“. Tato dvojka vypovídá o naší realitě: nikdy nejsme odděleni od světa. Moje volby nejsou nikdy jen moje, vždy se týkají někoho jiného. Nikdy necestujeme sami: ten druhý je ten, kdo může svědčit v můj prospěch. Mé slovo je důvěryhodné, protože je sdíleno jiným.

Číslo dvě je zárodek společenství: už se rodíme jako součást celku. Společenství není něco, co vytváříme, až někdy na to bude čas, ale od počátku jsme součástí skupiny. Vždy někomu patříme. Nikdy nepatříme jen sami sobě. Ani Ježíš není nikdy oddělen od Otce.

Přicházíme na tento svět křehcí, nemluvňata (neumíme mluvit), slabí, protože jsme naprosto neschopní domáhat se svých práv: jsme beránci mezi vlky. Svět nám může udělat cokoli. Tváří v tvář bouřím začínáme svou cestu bezmocní. Životní zkušenost nás tak často vrací ke vzpomínkám na tento začátek, že se stále cítíme jako beránci uprostřed vlků. A Ježíš nás i nadále posílá do života touto cestou: Nestávejte se násilníky! Nabídněte slabé slovo, slovo, které vyzývá, aniž by se vnucovalo, slovo, které zve, aniž by vyžadovalo! Kristův učedník se nikdy nemůže stát vlkem, ale musí se naučit zachovat si zranitelnost beránka.

Abychom se nepotopili, musíme se zbavit svých břemen: na cestě životem nemůžeme nést brašny, nemůžeme nést břemena všech situací, které jsme si naložili do kufru jako kameny. Sedlák je znamením těch, kteří nedokážou opustit svoje jistoty. Nikdy nevěří, proto si dělá zásoby, není schopen hledat pokrm na každý den.

Ideální poutník nemá na nohou ani sandály, protože je rukojmím Slova. Sandály nosí jen svobodný člověk. Ježíš nás žádá, abychom je nechali za sebou, protože neneseme sami sebe, ale Slovo, které nám přináší někdo jiný. Jsem služebníkem Slova. Jestli toto objevím, začnu rozpoznávat smysl cesty.

Pokud chcete cestu dokončit, nemůžete se zastavit v každém přístavu. Je třeba se osvobodit od vazeb. Je třeba se naučit vzít si dovolenou, ale také vědět, jak přestat jen hledat dovolené a také zůstat v tom domě. Dům je obrazem druhého. Cesta nás zavede do domovů druhých, do jejich životů. Můžeme do nich vstoupit jemně a požádat o svolení, nebo je můžeme demolovat, okupovat, vládnout nad nimi.

Vztahy nás mohou vyživovat: jezte, co se vám nabízí. Je však zbytečné hledat to, co není. V každém vztahu, v každém domově můžeme najít potravu, která nás nasytí, ale bylo by nečestné a nevhodné žádat o to, co tam není. V každém domě můžeme také najít nemocného, kterého máme uzdravit: jsme posláni, abychom se o druhého starali, ne abychom ho zabíjeli svými požadavky.

Stejně jako se to stalo Ježíši, i my na své cestě zažijeme neúspěch, najdou se lidé, kteří nás nebudou chtít přijmout. Na cestě životem zažijí učedníci také odmítnutí. Není to drama, ale nevyhnutelný moment na cestě.

Na cestě životem projdeme mnoha místy, pravděpodobně projdeme i Sodomou, místem zvrácenosti a dvojznačnosti, nebo možná i Týrem a Sidonem, místy obchodu, kde se vztahy stávají příležitostí k vyřizování účtů se životem, kde se budeme cítit vykořisťováni a podváděni.

Ať už to bylo jakkoli, učedníci se vrátili k Ježíši plni radosti. Na této životní cestě je něco, co nám po zvážení všech okolností říká, že stojí za to. A je tu chvíle, kdy se musíme zastavit a znovu si ji přečíst. Především však můžeme zjistit, že tato cesta má jméno, jméno napsané na nebi, napsané na věky, jméno, které je smyslem, jenž nás na této cestě nikdy neopustil.

16. neděle v mezidobí

Bůh je ten druhý, který nečekaně přichází do našeho života

Ten druhý se v našem životě vždy objeví nečekaně. Přichází jako cizinec, který není v našem světě vždy vítán. Zabírá naše prostory. Mění to naše plány. Zabraňuje nám to soustředit veškerou pozornost na sebe. Proto dříve či později požádáme toho druhého, aby alespoň na chvíli odešel.

A co víc, Bůh je ten druhý, který nečekaně přichází do našeho života a odvádí naši pozornost od posedlosti, kterou věnujeme svému já. Bez tohoto navštívení bychom zůstali věčně uvěznění v neplodném uctívání sebe sama. Bible nám často představuje tuto Boží tvář jako nečekaného hosta, který mění náš pohled na věci.

Gn 18 nám ukazuje, jak Bůh vstupuje do našich zoufalých situací a přináší život. Abraham a Sára jsou zavřeni ve stanu, který by se dal nazvat stanem zklamání. Slib, který dostali, není splněn. Čekají na syna, který nepřichází. A zdá se, že čas pokročil. Budoucnost jako by pro ně nebyla možná. Dítě představuje pokračující život. Ale zdá se, že pro ně musí všechno skončit takto.

Právě v této atmosféře Bůh navštěvuje tento pár. Abraham stojí u vchodu do stanu, stojí na prahu, což symbolizuje nejistotu. Stále se mu otevírá možnost dostat se ven. Sára naproti tomu zůstává stále uvnitř, ztuhlá ve své beznaději.

Bůh přichází v nejteplejší denní hodinu, kdy se nic nehýbe, zejména ve středomořských zemích. Je to hodina, kdy se všechno zdá mrtvé, kdy se zdá, že se nemůže nic stát. Je to také hodina, kdy nechcete být rušeni, hodina, kdy vaše energie klesá, a vy byste si rádi odpočinuli. Ale právě tehdy nás Bůh překvapuje.

Bůh se stává hostem právě proto, aby Abrahama vytrhl z nejistoty. Abraháмова reakce je skutečně příznačná: navzdory hodině se sám pustí do práce. Připravuje hostinu, která je v porovnání s počtem hostů přehnaná, jako by chtěl konečně vyjádřit všechnu tu touhu po sebeobětování, kterému bránilo zklamání. Jinými slovy, Bůh ho vytáhne z jeho uzavřenosti tím, že ho pozve do služby. Často nám totiž teprve dynamika služby umožňuje vyjít z našeho zklamání.

I v evangeliu nám Ježíš ukazuje tvář nečekaného Boha, který provokuje náš život. Zdá se, že Marta a Marie vyprávějí o dvou způsobech, jak zakusit přítomnost druhého v našem životě. Na jedné straně efektivita, která naplňuje požadavky povinnosti pohostinnosti, a na druhé straně naslouchání, tedy bezplatnost přítomnosti. Zdá se však, že Martina aktivita skrývá něco jiného: právě kvůli mnoha povinnostem je Marta odváděna od naslouchání Ježíšovým slovům. Možná, že právě proto, že nechceme naslouchat, jsme někdy zaneprázdněni. Tímto

způsobem se schováváme za zdání dobroty a účinnosti, přičemž náš záměr není narušen slovy druhého. Marta možná v tu chvíli nechtěla Ježíše poslouchat. Ježíš přece přišel bez ohlášení, možná měla Marta jiné plány a jiné starosti. Ježíš ji však žádá, aby za tuto volbu převzala odpovědnost a nesváděla ji na Marii. Marta se totiž snaží ospravedlnit sama sebe a staví do špatného světla ty, kteří se zdají být slabší. Ježíš ji vyzývá, aby se sama rozhodla a převzala za to odpovědnost.

Každý den nás neustále ruší někdo jiný, kdo narušuje náš prostor, kdo více či méně tiše nebo nerozvážně vstupuje do našeho života. Možná bychom se měli předtím, než se ho narychlo zbavíme, zeptat sami sebe, zda v té tváři není Boží přítomnost, která nás přichází vyplavit z našich uzavřeností a obsedantního odstupu od našich starostí. Vždyť je to způsob, jak přestat uctívat sebe a přenechat Bohu, nečekanému hostu, jeho prostor.

17. neděle v mezidobí

Modlitba je zkušeností chudoby

Pokud si někdo myslí, že nespravedlnost zůstane nepotrestána a že křik slabých nebude vyslyšen, je na omylu a měl by si dělat starosti. Bible nás od samého počátku ujišťuje, že žádné volání nezůstane nevyslyšeno. Slyšíme to v prvním čtení z knihy Genesis, kde se před Abrahamovou modlitbou píše, že Bůh se rozhodl sestoupit, protože uslyšel volání svého lidu.

Také později, na začátku knihy Exodus, Bůh znovu sestupuje, protože znovu uslyšel volání svého lidu (Ex 2,23). Lidé ani nevědí, komu toto volání adresovat, vlastně ani neříkají, ke komu volají, a přesto neexistuje volání, které by Bůh nevyslyšel. Kolik lidí dnes volá v zoufalství, aniž by přesně věděli, ke komu se obracejí? Toto volání je již modlitbou. Ano, protože modlitba je místem naší nahé křehkosti, kde se ocitáme beznadějní, bezmocní a nemůžeme dělat nic jiného, než se tak tvářit, odzbrojení a unavení.

Pak jsou tu ti, kteří se tohoto volání ujímají, kteří se o něj starají ne proto, že by Bůh potřeboval něčí přímluvu, ale proto, že Bůh hledá spolupracovníky na svém vlastním díle spravedlnosti. Kdo se takto modlí, má stejně jako Abraham výsadu být v Boží přítomnosti. Modlit se znamená přiblížit se k Bohu, stejně jako to udělal Abraham. V této zkušenosti modlitby, která je přiblížením se k tajemství, se odehrává velký zázrak, kdy o něco více poznáváme Boží tvář, podobně jako když se přiblížíme ke stránce knihy, abychom ji lépe přečetli. Abraham pátrá, vydává se na cestu za tajemstvím. Ptá se, trvá na svém. Jeho smělost je patrná z opakování otázky.

Nyní snad lépe pochopíme, co znamená, že nás Ježíš učí modlit se. Ukazuje nám cestu, jak lépe poznat Boží tvář. Ježíš nám umožňuje dostat se k této stránce ještě blíže a lépe ji číst. V modlitbě stojíme před Otcem. Stát před otcem znamená stát před tím, kdo mě stvořil, před původem, stojím před svou historií. Stojíte před Otcem, člověk se ptá, ale může tak učinit jen tehdy, když důvěřuje.

Modlitba je místem, kde poznáváme, co nám chybí, a hledáme někoho, kdo by se o nás postaral. Chybí nám především tvá přítomnost, Pane, ať je posvěceno tvé jméno, které je tvou podstatou. Kéž jsem jako dítě, které tě volá, a ne jako dospělý, který zapomíná! Modlitba je voláním těch, kdo zažívají nespravedlnost, a proto hledají tvé království. Je to volání těch, kteří nenacházejí smysl v únavném životě, který vedou, a proto vás prosí o trochu chleba, aby jejich den měl alespoň nějaký smysl. Chybí nám odpuštění, Pane, protože jsme zapleteni do svého hněvu a zášti. Jsme jako ty děti, které se bojí, že je tatínek pustí z ruky, cítily by se ztracené jako my, Pane, kdybys nás nechal v pokušení. Modlitba je zde zkušeností chudoby

a malosti. Pokud nemáme odvahu postavit se v této nahé křehkosti před Boha, nikdy se nebudeme skutečně modlit.

Ježíš dobře ví, že zkušenost otce je dvojnásobná, dobře zná špatnost mnoha otců. Přesto lze něco dobrého zachránit. Zdá se, že ani přítel, jak říká Ježíš, nedokáže vyjádřit tu laskavost, která zůstává hluboko v otcově srdci. Jakkoli můžeme v příteli najít to, co hledáme, teprve otcova tvář správněji odhaluje Boží srdce. Přítel může zklamat, otec ne. Přítel může zavřít dveře, otec ne. Přítel může poslouchat z únavy, otec nikdy nedá synovi hada nebo štíra. Přítel je vůči němu svobodný, otec je vázán poutem, které nemůže přerušit. Ať už je naše zkušenost s otcovstvím jakákoli, Ježíšova dobrá zpráva je, že pro vás bude vždy připraven otec, který vyslyší vaše volání.

18. neděle v mezidobí

Život závisí na tom, kolik jsme schopni dát

Realita se vždy prezentuje s určitou nejednoznačností, historie lidí je vždy záhadou, důvody našich rozhodnutí jsou vždy složité a těžko se dají vysledovat zpět. Život nekráčí po lineárních cestách. Uvědomíme si to, když se zastavíme, obvykle nechtěně nebo ve chvílích krize, abychom zpochybnili svá přání, svou budoucnost, to, co budujeme, směr, kterým se náš život ubírá, aniž bychom si to včas uvědomili. Někdy je to bohužel jen strach ze smrti, který nás přivádí zpět k sobě samým a konfrontuje nás s naší realitou. Stále se to opakuje: jednomu se díky obětavosti a chytrosti podařilo nashromáždit obrovské jmění a koupit velkou část půdy. Jak toto bohatství hromadí, stále více lpí na tom, co si namlouvá, že vlastní. Nemůže přestat myslet na své věci, které se stávají jeho posedlostí, pracuje bez odpočinku, až ho stáří začne konfrontovat s nutností opustit vše, co získal.

Podobný příběh však není tak vzdálený naší každodenní realitě, ani ne tak proto, že i my jsme vlastníky půdy, ale proto, že jsme přilnuli k tomu, co se domníváme, že jsme dobyli. Mnohdy se vrháme do slepého aktivismu, který už nemá rozum. A ještě smutnější je, když se to děje v životě kněží a řeholníků.

Je úspěšný člověk vždy hrdinou? Tady to máte, nejednoznačnost života. Těžko posoudit. Mnoho životů je stráveno bez konce. Jsou to hrdinské životy? Velmi často je náš aktivismus dokonce založen na duchovních pohnutkách, které nás v očích druhých ospravedlňují a vyvolávají společenský konsenzus, souhlas, a dokonce i chválu. Ale co děláme se svým životem? A především: kde je naše srdce?

Všichni nejsme těmito falešnými hrdiny dneška, naštěstí nejsme všichni boháči, přesto si všichni najdeme něco, k čemu upneme svá srdce, dokud nám realita nezaklepe na dveře a, jak říká Kohelet, nepřipomene nám marnost, pomíjivý dech našeho života: „Marnost nad marnost, všechno je marnost“ (Kaz 1,2).

Ten, kdo se Ježíše v evangeliu ptá na dědictví: „Mistře, řekni mému bratrovi, aby se rozdělil se mnou o dědictví!“ (Lk 12,13). Dědictví je právo týkající se budoucnosti. Budoucnost, která vznikne po smrti někoho jiného. Při bližším pohledu tedy každé dědictví v sobě obsahuje protilek proti ztučnění srdce: všechno skončí, stejně jako skončili ti, kteří nám tuto budoucnost předali. I my budeme vyzváni, abychom ji předali někomu jinému. A to je možná ta pravý život probouzející otázka, která by nás měla provázet: Co zanechávám těm, kteří přijdou po mně? Co odevzdávám na konci svého života?

Život nezávisí na tom, co máme, připomíná Ježíš svým spolubesedníkům (Lk 12,15). Život závisí na tom, kolik jsme schopni dát. To jsou dvě velmi odlišná kritéria hodnocení vlastní existence. Na konci Duchovních cvičení Ignác z Loyoly navrhuje exercitantovi nádhernou modlitbu, která osvětluje smysl života: „Vezmi, Pane, a přijmi [...] všechno, co mám a co vlastním. Všechno je tvé, ty jsi mi to dal, tobě, Pane, to vracím [...]" (DC 234).

Kdo se s touto modlitbou setká poprvé, může v něm probudit strach. Stydíme si přiznat: nechtěl jsem se vzdát toho, co jsem cítil, že mám. A já jsem se za tento nedostatek velkorysosti styděl. Pak jsem si uvědomil, že nejde o odvážné odříkání, ale o uvědomění si, jak život nevyhnutelně plyne. Nic nám nepatří, všechno nám může být kdykoli odebráno. Jsme skutečně chudí a nuzní, ale děláme vše pro to, abychom si to neuvědomovali. Vše, co máme, je dar, který si nemůžeme ponechat, ale můžeme se z něj jen těšit. Dar není nikdy vlastnictvím. Můžeme si myslet, že jsme vlastníci a majitelé půdy, ale dříve či později nám realita zaklepe na dveře a otevře oči. Napětí, které nás činí nešťastnými, pramení právě z energie, s níž se neobratně snažíme zadržet to, co nám nepatří.

Smyslem života je tedy být v tomto proudu lásky, v němž jsme neustále zaplavováni láskou, ať už malou či velkou, dary, přítomností, dechem, nebem. Neustále přijímáme život, který jsme povoláni vracet. Hřích je právě předstírání, že zadržujeme a stáváme se pány toho, co nám nepatří.

19. neděle v mezidobí

Písmu svatém je však noc především nocí, v níž jsme povoláni držet stráž

„Ta noc, (v níž byli pobiti prvorození Egypťanů), byla napřed oznámena našim otcům, aby byli dobré mysli.“ (Mdr 18,6) Obraz noci často podněcuje fantazii umělců. Noc voní tajemstvím, je to čas, kdy jasnost ustupuje fantazii. A právě proto může být noc obydlena monstry, zvláště když se stane nocí zuřivě přemítavého rozumu. Noc nám připomíná naše obavy, kdy se nemůžeme dočkat, až se opět rozsvítí světlo. A mnohdy nás za bezesných nocí obývají různé myšlenky a zapomenuté vzpomínky. Zdá se nám nezřídka, že dějiny bohužel pokračují jakoby v nočním běhu. Stejně jako denní hodiny! Zdá se, že se život nemůže ani navrátit, vždyť se propadá do více či méně dlouhé tmy, která přichází po soumraku. A možná i nyní máme pocit, že procházíme nocí, která se zdá být stále temnější a temnější.

Představme si noc izraelského lidu, který čeká na vysvobození, jak nám připomíná kniha Moudrosti (Mdr 18,69), ale bible zná také noc z Písně písní, noc, v níž mystici zahlédli dramatické hledání duše, která hledá svého Ženicha. V Písmu svatém je však noc především nocí, v níž jsme povoláni držet stráž, je nocí strážce, který musí střežit město, nebo, jak nám připomíná evangelium, je nocí, v níž jsme povoláni čekat na pána, který se vrací (Lk 12,32–48).

Dnes jsme možná v noci, protože nechápeme, kam jdeme. Je noc, protože už se navzájem nepoznáváme, nevidíme si do tváře a ve tmě se každá silueta stává nebezpečím, kterému je třeba se bránit. Noc je často časem zoufalství, časem, kdy bdíme nad mrtvým člověkem, časem, kdy si připomínáme zlo, které nám bylo způsobeno. Ale právě proto v noci pochopíme, na které straně je naše srdce. Ano, protože právě v noci si uvědomujeme, zda ještě máme naději, zda jsme uvěřili zaslíbení, které nám bylo dáno. Když je noc, uvědomíme si, jestli opravdu věříme, že je tu poklad, kterého si můžeme vážít, nebo jestli si v hloubi duše myslíme, že to byl jen klam. Jak tedy prožíváme tuto noc, kterou dnes lidstvo prochází?

Noc evangelia je nocí, v níž máme bdít a být připraveni. Nejde o to dělat mimořádné věci, ale pouze pokračovat v plnění úkolu, který nám byl svěřen. Jde o to, abychom udržovali rozsvícené lampy, abychom ani my neupadli do omylu a nebáli se tváře toho druhého, který číhá ve tmě. Jde o to, abychom měli opásané boky a byli připraveni sloužit, abychom nepropadali sklíčenosti a lenosti. Jde o to, abychom se zaměstnali, ale ne mimořádnými věcmi, v noci se můžeme jen snažit pokračovat ve službě, jak jsme to dělali vždycky. V noci se nemůžete vydat novými cestami, bylo by příliš složité je najít. Na svém místě musíte zůstat ostražití. Pán se

vrátí, protože to slíbil. Proto si v noci uvědomíme, jak moc tomuto slibu věříme, jak moc mu skutečně věříme.

V noci nás Pán žádá, abychom se starali o to, co nám předal, ale je rozdíl mezi tím, kdo pouze přijal, a tím, komu byla svěřena odpovědnost za správu. Ten, kdo podává, má odpovědnost nejen za svůj život, ale i za životy ostatních. I když každý z nás jiným způsobem, jsme povoláni dávat druhému jídlo v pravý čas: vždy jsme správci statků, které nejsou naše a kterými jsme povoláni živit život hladových. Věrný správce umí rozpoznat hlad a čas druhého. Možná právě proto, že jde o život druhého, je slovo Páně velmi tvrdé vůči těm, kdo zneužívají moci, kterou Bůh svěřuje do rukou správce, protože jejich jednání dopadá na ty, kdo čekají na jídlo, aby mohli pokračovat v životě. I dnes žijeme v noci odpovědnosti, kdy lidé v mocenských pozicích často vykonávají moc především s ohledem na své vlastní zájmy, zneužívají ji a panují nad druhými, zejména se staví na místo Boha a rozhodují o životech druhých. Stále však věříme, že se mistr brzy vrátí.

20. neděle v mezidobí

Pokoj začíná pravdou

Pokud náhodou vstoupíte do kostela svatého Ignáce v Římě, zvedněte hlavu. Najdete-li správný úhel pohledu, strop zmizí. Uvidíte okna s přímým výhledem na oblohu: bariéra je odstraněna. Uvidíte však také mnoho malých plamínků. Je to oheň Božího slova, o který Ignác požádal své syny, jezuity, aby ho přinesli do světa. Malba klenby je vyobrazením věty z dnešního evangelia: „Oheň jsem přišel vrhnout na zem, a jak si přeji, aby už vzplanul!“

Oheň je prastarým symbolem: je tím, co očišťuje a proměňuje. V klenbě je Ignác vyobrazen v černém rouchu, ale o kus dál, v apsidě, má Ignác bílé roucho: tato změna barvy znázorňuje symbolicky, že sám ve svém životě prošel cestou očišťování. Oheň, který neseme, je plamenem, který proměňuje především nás samotné. Jaké slovo můžete přinést druhým, pokud se jím sami nenecháte proměnit?

Přestože se svět rozšířil a my jsme dokonce objevili další kontinent, mohlo by se zdát, že my křesťané už nemáme co přinést. Jsme vyhaslí. Ztratili jsme oheň touhy, který může zažehnout další ohně. Nanejvýš si zapálíme malý oheň, abychom se zahřáli. Pochodeň, která běží a překonává kontinenty, zůstala rétorickým symbolem olympijských her, o jehož hlubším významu už mnoho nevíme. Oheň uhasl, protože už nemáme důvod hořet.

V Lukášově evangeliu je oheň také světlem, které je třeba udržovat v plamenech v době krize. Text nám skutečně předkládá scénář rozdělení a konfliktu. Právě v této době je světla nejvíce zapotřebí, je třeba čekat se zapálenými lucernami. V době krize se totiž ukazuje, jací jsme, je to doba, kdy už nejsme schopni chránit a zadržovat to, co jsme zaseli do svých srdcí, každý se odhaluje takový, jaký je.

Proto pokoj nevznikne splynutím nebo vyhlazením rozdílů. Pokoj začíná pravdou. Hořící oheň ukazuje naši pravou tvář, ukazuje, kde se nacházíme, jaké pozice jsme zaujali před věcmi. Oheň rozlišuje, vnáší jasnost. Odtud, ze světla, z pravdy našich tváří, můžeme začít znovu dosahovat míru. V temnotě noci, kde je vše temné, kde je vše zmatené, nemůže být klid, jen dvojznačnost a blábol.

Pokoj bez ohně rozlišování nevydrží. Světlo ohně umožňuje rozeznat pšenici od pelyňku. Pomáhá nastolit uspořádání vztahů a rozhodovat se svobodně. Pokoj začíná tímto vyjasněním. Rozdělení, které Ježíš přináší, není konflikt, agrese, ale pravda. Bez rozlišování nemůže být pravda: je třeba rozlišovat, abychom mohli sjednocovat, říká papež František.

Naše kultura je zachváčena pokušením synkretismu, banalitou rovnosti, politickou korektností, která se vyhýbá zaujímání stran, strachem z odhalení. A právě tak se konflikty nechávají vyhnít. Zaujmout stanovisko obvykle něco stojí, ale je to jediný způsob, jak dosáhnout trvalého pokoje. Možná ovšem nezaujímáme stanovisko, protože nemáme co říci, protože oheň vyhasl, protože už nemáme žádné touhy ani nápady. Pochodeň, která měla zažehnout další ohně, nevyklouzla nám z rukou? V klenbě kostela svatého Ignáce je také anděl držící zrcadlo: je to narážka na vědu o optice, která zažívala rozkvět zejména v sedmnáctém století. Je symbolem kultury, vědění a vzdělání, jako oheň, který osvětluje a přináší pravdu a mír. A my dnes, jaký oheň přinášíme do světa?

21. neděle v mezidobí

Zaklepal jsi někdy na Kristovy dveře?

Zkusme si odpovědět při své osobní přípravě na 21. neděli během roku, kdy nás Ježíš doprovází na naší cestě do Jeruzaléma: Na jakou životní dráhu se dostáváme? K cíli našeho putování životem. A náš život je vždy životním příběhem s Kristem. Můžeme se vyzkoušet dvěma otázkami, které si položíme s jistou vážností: Zaklepal jsi někdy na Kristovy dveře, nebo ses spokojil s tím, že se s ním možná někde setkáš? Na jaké dveře mám zaklepat, aby se mi otevřela brána věčnosti?

Někdy jsme lehkovážní. Když zklameme nebo promarníme příležitost setkat se s Kristem, utěšujeme se mnohdy myšlenkou: Pokud jsem zavřel před Bohem dveře, otevře nám dveře jiné! Určitě nemáme nesmyslně zahazovat flintu do žita, když se nám něco nepodaří. Ani nemusíme zoufale hledat důvod, proč se nezhroutit. Ale přiznejme si: jsme až trestuhodně líní, když zahlédneme, že nám Bůh znovu otevírá dveře k sobě. Nezapírejme sami před sebou, že bychom je – ty otevřené dveře – raději neviděli. V jedné pohádce se vypráví o dítěti, které najde tajemné dveře. Otevře je a najde nádhernou zahradu, tak krásnou, že ho potěší už jen to, že v ní stráví nějaký čas. Druhý den hledá dveře znovu, ale nenajde je. V následujících letech se dveře objevují znovu, ale hlavní hrdina je vždy zaneprázdněn naléhavějšími záležitostmi. Nepodobáme se tomuto dítěti?

Kdo ví, zda se tento obraz nevztahuje také na dveře, které nám umožňují přístup do srdce druhého. Ve zdravých vztazích je totiž vždy potřeba zaklepat na dveře. Ale opatrně! Někteří lidé raději sundávají vchodové dveře z pantů. Přestanou se obávat, že například na internetu otevírají své soukromí až bezostyšně. Výsledek je však často katastrofální, protože do místností bez povolení vstupují další osoby, které je pustoší a přicházejí v nejnevhodnější okamžiky. Naopak jsou i tací, kteří se raději obrní a někdy používají i hesla ke vstupu, na které časem sami zapomenou. Kdo si zahesluje svůj domov, staví nezřídka dům, kde přebývají novodobé přízraky. Často se nám stává, že dveře druhého – těch nejbližších – projdou kolem nás, ale my raději prožíváme svá setkání na náměstích bez závazků. Nechceme se nám chodit a ptát se na povolení. Jsou to dveře, které pak zmizí a u kterých litujeme, že jsme na ně nezakleпали. Tak se nám postupně rozpadají naše vztahy s nejbližšími. Máme odvahu svěřit naše hesla od bran, do kterých vstupujeme, těm, kteří s námi vše prožívají?

V evangeliu Ježíš často mluví o dveřích jako o základním průchodu k prožívání vztahu: dveře jsou dveře přítele, na kterého člověk nesmí přestat klepat, aby získal chléb, dveře jsou dveře Otcova domu, které zůstávají vždy otevřené, dveře jsou dveře ovčince, dveře, od kterých člověk může vstoupit i odejít, protože ve vztahu

zůstává svobodný. Tyto dveře, které zůstávají stále otevřené, jsou nejen obrazem toho, kdo přijímá, ale také obrazem toho, kdo nehodlá brát druhé do zajetí: někdy druhého pustíme dovnitř, ale pak už mu nedovolíme odejít!

Ježíš o sobě mluví jako o dveřích: je přístupem do zahrad, nebojme se říci odvážně – do ráje, který je pro nás připraven. Je pravda, že dveře – Kristus zůstávají vždy otevřené, ale musíme se také rozhodnout vstoupit. Je pravda, že milosrdenství nemá hranice, ale musíme o něj usilovat a dovolávat se ho a uvědomovat si, že ho potřebujeme. Pokud jsme zamčení, nemůžeme vždy vinit dveře, které tam nejsou. Jsou-li dveře nízké, je třeba se snížit, jako je to při vstupu do cely mnichů, kteří jsou denně žádáni, aby nezapomínali, že jedině pokora umožňuje vstoupit do vztahu s Bohem. Je nevyhnutelné, že existují podmínky pro vstup do domu druhého, protože se vstupuje do prostoru, který nám nepatří, do prostoru, který je mi dán, ale který neznám. Ve vztahu s druhým, stejně jako ve vztahu s Ježíšem, si nemohu dělat, co chci: nikdy nejsem jediným pánem vztahu. Tyto úzké dveře nám připomínají, že mé ego se musí trochu zmenšit, aby moje Já mohlo vstoupit do domu druhého. Pokud je moje Já příliš těžkopádné, pokud jsem v centru vždy jen Já, moje zájmy a můj čas, budu vždy příliš velký na to, abych mohl vstoupit dveřmi do života druhého. Nakonec mi nezbude nic jiného než zůstat venku.

Pokud se první nestanou posledními, nebudou moci vejít úzkými dveřmi, protože si s sebou nesou své domněnky o druhých. Naše mysl nám lže. Peklo nejsou druzí lidé, ale naše představy o nich. Aby člověk mohl vstoupit do vztahu s Ježíšem, musí se zbavit svých představ. Ježíš má na mysli Židy, kteří se sice poprvé setkali s Kristem, dveřmi, ale nevstoupili dovnitř, protože je tížily jejich zatvrzelé názory. Ti druzí, hříšníci, ne ti, kteří si myslí, že někdy udělají něco špatného jen jaksi náhodou, naopak nemají co ztratit: už ztratili tolik, že jsou nyní nazí. Ale jsou u dveří očekávání Pánem, který přikryje jejich nahotu svým milosrdenstvím.

Douška pro fajnšmekry:

Ve vzpomínkách se ozývají kroky,
podél chodby, kterou jsme nikdy neprošli,
ke dveřím, které jsme nikdy neotevřeli.

Thomas Stearns Eliot

22. neděle v mezidobí

Náš život je každodenní hostinou lásky

Život se nám jeví někdy jako jedna velká hostina. Kolik možností, alternativ, ke kterým jsme stále zváni. Přiznejme si, že jsme rozmlsaní: jídlo, které se podává, ale nebývá vždy podle našich představ. Všimněme si hostů na recepcích: přicházejí s neskrývaně nenasytným pohledem, s hladem v očích. Připusťme, že se jim podobáme: odložíme slušnost a v hlavě se nám rodí plán, jakou strategickou pozici zaujmout, abychom se ocitli první před rozprostřeným stolem. Jsme zabraní do bašty! Pozvednout hlavu a setkat se pohledem s ženichem i nevěstou? Vrháme se do živočišného světa, hltáme vše, co najdeme. Copak neslyšíme opakovaně: „Chci si to užít!“ Vyhledáváme v jídle útěchu. Podléháme klamu, že zažene hluboký pocit prázdnoty. Přinese úlevu? Někomu více, jinému méně, všichni jsme nějakým způsobem požírači obrazů, vyskakujících okýnek s nabídkami uspokojení. Živí naše skryté náklonnosti. Cožpak neusilujeme o první místo na hostině? Smíříme se lehce s tím, že budeme sedět v koutku? Nestrachujeme se, že budeme poraženi v tomto závodě, kdo dřív? Sháníme: místo, kde se cítíme dobře, místo, kde bychom vynikli. Hledáme uznání a uspokojení. Co dáme za to, abychom se ujistili o naší důležitosti! Jak vážně bereme očekávání, co si o nás druzí myslí a za co nás mají považovat!

Paradox: kdo jde obsadit poslední místo, může klidně vzhlížet vzhůru. Proč? Představuje se takový, jaký je. Nebojí se být viděn ve své chudobě. Neobává se setkání s ženichem, ani jeho pohledu. Ženich je totiž ten, kdo se nejprve ponížil. Svou rovnost s Bohem nepovažoval za žárlivě strážný poklad. Již na počátku svého života odmítl privilegium pro sebe proměnit kameny v chléb. Nenašel místo v hostinci, našel je až na Golgotě. Zde byl vyvýšen až na kříži.

Pro ty, kdo se snaží obsadit první místa, je lákavé nasadit si masku. Ta svádí a klame. Co skrývá? Úzkosti, které skrývají. Denně musí pracovat na své vizáži, na svém zdání, marketingu. Jak se prodat. Ignác z Loyoly byl prozíravější: neviděl podstatu pokušení v lákavosti bohatství. To je pouze první stupeň pokušení. Nebezpečnější je otroctví marnivosti (promítání falešného obrazu o sobě do sebe a do okolí). Z marnivosti je pak krůček k pýše, přesvědčení, že je lepší než ostatní! Pokud se život podobá hostině, jsme rovněž vyzváni, abychom ji připravili. Jsou lidé, kteří celý život raději chodí od sálu k sálu, od recepcie k recepci, aniž by kdy převzali odpovědnost za přípravu jídla pro někoho jiného. Takový život se stává nesmyslným. K čemu být nasyceni k prasknutí? Nafouknou se natolik, že neprojdou úzkými dveřmi vztahu. Život, má-li se stát krásným, vyžaduje, abychom se z hostů stali také hostiteli. A naopak. To je dynamika lásky. Vykalkulovaná

vzájemnost, vypočítavost není hodnotou evangelia, ale zkreslením lásky! Hostina, kterou připravujeme, není místem, kde se získává. Je místem, kde se vrací. Nevracíme nasycenost, ale lásku. Je smutné, když ve vztazích stále jen kontrolujeme, co z toho máme. Zda jsou účty mezi námi vyrovnané. Tehdy vztah přestává fungovat.

V souladu s evangeliem je myšlenka, že náš život je každodenní hostinou lásky. Jaké hostiny lásky připravujeme? Prozradí o nás to podstatné. Vypovídají hodně o tom, jak milujeme a kým jsme: hostina pro několik důvěrných přátel, vesnická slavnost, recepce diplomatů, důvěrné rodinné chvíle. Komu dávám svolení a otevírám dveře na hostinu? Nebo jsme uvězněni v představě, co z tohoto mohu získat? To je otázka, která druhou stranu ničí. Pokud na mém seznamu hostů nejsou slepí a chromí, znamená to, že můj život není předzvěst nebeské hostiny, ale opakující se obchodní schůzky. V Ježíšově době byli slepí a chromí vyloučeni z chrámových obřadů, dokonce i svatá místa se stala místem obchodu! Zde se můžeme každý den rozhodnout, zda chceme ze svého života udělat předjímání nebe, bujaré večírky nebo obchodní schůzky. Můžeme říci, že náš život je hostinou lásky?

23. neděle v mezidobí

Volba vždy znamená naši odpovědnost

Žijeme v epoše, kdy volby nejsou lehké. Nejen ty volby politické. Jaký svět jsme vytvořili? Plný možností! Paradoxně jsme se odsoudili k únavě z rozhodování mezi mnoha možnostmi. Modernost lze definovat právě prostřednictvím tohoto stále se zvětšujícího množství příležitostí a produktů. Rozhodování je namáhavé, protože vždy znamená, že musíme vynechat mnoho jiných cest, kterými jsme se nevydali: čím více je možností, tím nerozhodnější a frustrovanější budeme. Není náhodou, že slovo rozhodnout nahrazujeme někdy slovem: musím do toho seknout. Rozhodnutí se podobá řezu. Proces, který nás vede k rozhodnutí, ať už je dlouhý nebo krátký, jednoduchý nebo složitý, vždy nějakým způsobem prozradí, co se v nás skrývá. V rozhodnutí poznáváme sami sebe. Ne vždy jsme ochotni si to přiznat, ale volba vždy znamená naši odpovědnost: jsem to já, kdo volí. Již starozákonní úryvek (Mdr 9,13-19) poukazuje na obtížnost rozhodování o pozemských věcech (natož o těch nebeských), text evangelia jako by nám říkal, že i stát se učedníkem je výsledkem procesu rozlišování.

Podle Lukáše se stáváme pravými Kristovými učedníky rozhodováním. Způsobem rozhodování. Jinými slovy, člověk nemůže být učedníkem bez určitého stylu rozlišování. V čem tento styl spočívá? V přijetí logiky evangelia. Dvakrát slyšíme ono jednoznačné: Nemůže být mým učedníkem (Lk 14,27.33) Uvádí dvě podmínky, aby se člověk mohl stát učedníkem. Základní podmínkou se zdá být schopnost rozlišovat, tedy zastavit se a zhodnotit skutečnost, rozpoznat, o co se jedná a jak jednat: v prvním případě jde o stavbu věže, ve druhém o krále, který musí vyrazit do boje. Stavba a boj jsou dva obrazy, které symbolicky připomínají dynamiku našich životů. Máme projekt, který musíme realizovat, a zároveň nevyhnutelně narážíme na obtíže, kterým musíme čelit.

Aby se člověk mohl rozhodnout, musí se nejprve stát svobodným k rozhodování. Nemá smysl předstírat, že si vybíráte cíl cesty, když už máte jízdenku v kapse. Svátý Ignác mluvil o lhostejnosti tváří v tvář různým hypotézám, které jsou ve hře. V Lukášově textu Ježíš dvakrát, na začátku a na konci, naráží na tuto svobodu, či spíše osvobození, ke kterému člověk musí osobně dojít: milovat více (Lk 14,26) a zříkat se toho, co považujeme za vlastní (Lk 14,33). Cesta rozlišování začíná hledáním našich neuspořádaných náklonností, nejen hříchů, ale neuspořádaných podle našeho celoživotního zaměření: služba Bohu! Ve skutečnosti se náš život mnohokrát zaplete do věcí, které jsou také dobré, ale které nám blokují cestu. K tomu, abych si vybral nějakou věc, nestačí, že je dobrá sama o sobě, musí být

dobrá i pro mě v tomto okamžiku, abych šel k cíli svého života. Existují sice dobré věci samy o sobě, ale někdy hrozí, že nás spoutají a nedají nám chodit.

K tomu, abychom se stali učedníky, nestačí jít k Pánu. Učedníkem se člověk nestane, dokud nenajde správné místo jeho srdce. Ježíš je ten, kdo se mi stane mistrem v mých životních křížích. Pouze toto následování umožňuje učit se. Když stojíme za mistrem, můžeme vidět, kam klade nohy, a naučit se tak jeho stylu. Musíme Ježíše navštěvovat, rozjímat o něm, pozorovat ho, abychom se naučili jeho měřítkům. Jen tak se můžeme, když stojíme před rozhodnutím, ptát sami sebe: Kam by v této situaci Ježíš položil nohy? Rozhodnout se znamená být spíše na jedné než na druhé straně. V našem případě to znamená, že se rozhodneme pro logiku světa, nebo pro logiku evangelia. Toto rozdělení stran nám umožňuje pochopit, co znamená nést svůj kříž. Vskutku nejde o to, abychom pasivně přijímali neštěstí, které nás potkalo, ale abychom na sebe vzali tíhu logiky evangelia: abychom se každý den rozhodovali a snažili se nechat inspirovat Božím slovem. Kříž je Boží logika a nést kříž znamená rozhodovat se podle této logiky.

24. neděle v mezidobí

Ve skutečnosti je třeba, aby nás někdo hledal

Každý chápe rozdíl, hledá-li na letišti ve ztrátách a nálezech zbloudilý kufr, nebo když zoufalí rodiče rozhlasem hledají ztracené děvčátko. Nesšírá nás více otázka, co ztrácíme, než koho ztrácíme? Hledání ztraceného stojí na počátku evropské civilizace: Odysseovi je znemožněn návrat domů a stále bloudí a celých deset let trvá, než se obejme se svou ženou Pénélopou. A ani cesta Červené Karkulky k babičce nebyla prosta těžko řešitelných zápletek. Někdy je ve skutečnosti třeba, aby nás někdo hledal. Vyděšení a unavení voláme, aby nás někdo vyslyšel, a konečně si uvědomujeme, že jsme naživu, stejně jako ta ztracená ovce, o které mluví Ježíš. Ale někdy jsme prostě byli zapomenuti a jediné, co můžeme dělat, je čekat, až nás někdo najde, stejně jako tu minci, která je bez viny a také nemá hlas. Ale především se ztrácíme v našich vztazích. Někdy jsme ztraceni, protože jsme se rozhodli odejít, a někdy, i když jsme zůstali, naše srdce bylo jinde. Jsou to vztahy, ke kterým se můžeme vrátit jen my sami. Stejně jako ti dva synové v podobenství. Podobenství, které překvapivě nekončí, ale zůstává otevřené, jako by čekalo na naše rozhodnutí.

Možná jsme odešli ze vztahu, protože jsme se cítili v pasti. Láska je náročná, působí nám nepříjemnosti. Kdo chce vlastnit sám sebe, kdo žije v modlářství vlastního já, nehledá a nepřijímá. Proto se láska od něho vzdaluje. Mladší syn nechce otce: je to vzpurné dítě, které žije v každém z nás a nárokuje si svou vlastní autonomii. Žije v iluzi, že si může užívat lásky bez omezení. Je to současný muž, který chce náklonnost bez závazků. Ale pozná svůj omyl.

Dnešní úryvek evangelia nás učí praktickým krokům k lásce: Láska začíná ještě před projevem lásky: očekává setkání, dívá se do dálky i do blízka, připravuje se darovat druhému důstojnost, nikdy nepřestává hledat a chystat gesta lásky.

Přiznejme si jednu věc: vrátit se do vztahu, když člověk ztratí sám sebe, je ještě těžší, pokud jsme do té doby jen předstírali, že nějak ve vztahu zůstáváme. Jako starší syn měl dojem, že v domě přece zůstává. Nejstarší dítě tolik připomíná způsobné dítě, které často žije v nás. Když nemáme odvahu odejít, hledáme kompromis, zdání, masky. Stejně jako nejstarší bratr jsme lapeni do pasti sebestřednosti. Druhé prostě vynecháme. Ještě jsme do vztahu ani nevstoupili.

Co zabíjí lásku? Starší syn v sobě nosí tolik zloby, že už nedokáže vidět, jak se věci skutečně mají: absolutizujeme, házíme všechno do jednoho pytle. Nejstarší syn připomíná rozzlobeného teenagera, který v nás často žije: je to teenager, který žije jen srovnáváním, který se porovnává, který se poměruje s ostatními. Rozzlobený a sklíčený nejstarší syn, který v nás přebývá, není schopen oslavit druhého: zdá se,

že vše, co je dáno jeho bratrovi, je mu odňato. Nejstarší syn také potřebuje usmíření. Proto pro něj vychází i Otec.

Jak dosáhneme smíření? Jak uzdravit narušené vztahy? Otec staršího syna nepřivolává zpět ke smyslu pro povinnost, nebanalizuje jeho hněv, nežehlí jeho zuřivost a posedlost. Otec se ukazuje jako zranitelný: jestliže mladšímu synovi dal otec šaty, prsten, střevíce a tele, staršímu synovi dává vlastní srdce! Ano, protože usmíření nelze dosáhnout, aniž bychom druhému dali něco cenného ze sebe. Smíření není myšlenka ani pouhé slovo, smíření se uskutečňuje v těle. Dárkem, lépe darem.

Nikdo vás nemůže nutit k návratu. Návrat do vztahu je vždy rozhodnutí, které musíte učinit, vaše rozhodnutí, ve kterém vás nikdo nemůže nahradit. Proto podobenství končí otevřenými dveřmi, abyste se mohli rozhodnout, zda chcete vstoupit, nebo zůstat venku.

25. neděle v mezidobí

To, čemu říkám „moje“, není moje

Upadáme rádi, a snadno, do jednostrannosti. Podvede-li nás někdo blízký, cítíme se hluboce oklamáni, zrazeni na nejcitlivějším místě. Dovedeme s druhým soucítit, když prožije zklamání, které nezavinil. Cítím však podobný šok, když si musím přiznat, že jsem se dopustil podvodu? Zde je ona nerovnováha: jak se mne dotýká zrada druhého a zrada moje. Chce to velkou odvahu si říci: Jsem ten, kdo druhého podvedl. Podváděl jsem. Byl jsem to já!

Byl jsem to já, když si zahráváme s životem a hledáme spoluviníka. Chceme to na někoho svést. Chceme za každou cenu vyhrát. Ještě více nechceme prohrát. A právě proto se stáváme více či méně bezohlednými. Používáme také falešná měřítka (Am 8,5), jen abychom mohli zvyšovat ceny a zmenšovat míru. Proto používáme dvojí metr, jsme připraveni ospravedlnit své zrady, ale stáváme se nesmiřitelnými vůči svým trýznitelům. Naše vztahy jsou hlavní půdou, kde roste naše nepoctivost, je naším tržištěm, kde jsme ochotni prodat i zbytky toho nejhoršího obilí (Am 8,6), předstíráme, že druhému dáváme to nejlepší z nás, a místo toho dodáváme jen to, co nepotřebujeme.

Budu to já, pro koho přijde chvíle, kdy se musíme postavit sami před sebe a uvědomit si, jak nakládáme s tím, co nám život dal k dispozici, ať už je to hodně nebo málo. V úryvku z Lukášova evangelia se správcovství a plýtvání stávají dvěma způsoby, jak naložit se životem. Nevíme, zda je správce, hlavní hrdina tohoto textu, skutečně nepoctivý, nebo se to o něm jen říká. Co je faktem? Nachází se v životním okamžiku, kdy je volán k odpovědnosti. Odpovědnost je vždy životní příležitost. Proč? Ukazujeme svoji nezakrytou tvář.

Jsem to já! Sečteno a podtrženo: vlastně jsme vždy jen nepoctiví! To, čemu říkáme „moje“, není moje. Vše je nám svěřeno. Co máme, není nic, co by nám patřilo a co bychom si zasloužili. Život je nám svěřen! Problém nastává, když zapomeneme na původ života a chceme si věci přivlastnit. Poznáváme to pozdě: když je nám to odňato. Bohatství našeho života nám nepatří, je darem, který máme užívat a pečovat o něj.

Jsme si vědomi, co stojí na počátku lidských dějin? Hřích Adama, který nechce v plodech stromu rozpoznat dar! Předstírá, že je něčím, co vlastní, čím je „bohatý“. A právě tehdy začíná umírat. Správce je vyzván, aby si ověřil, jaký vztah si vytváří k věcem, vztahům a rolím ve svém životě. Co když zítra už nebudou? Bohatství je postoj, který nám dává iluzi vlastnictví. Ve skutečnosti jsou to věci, které nás vlastní a stávají se našimi pány. Proto Ignác vidí bohatství jako první krok, který vede

k záhubě, druhým je marná čest a třetím pýcha. „Po těchto stupních nepřítelé přivádí lidi ke všem ostatním neřestem“. (DC 142).

To, co Ježíš na tomto správci chválí, není nepoctivost, ale způsob, jakým se rozhodl řešit novou obtížnou situaci ve svém životě. Pochopil, co nás zachraňuje: dynamika daru. A proto začíná druhé obdarovávat, snižovat dluh, který si druhý vůči pánovi nadělali. Stejně tak jsme spaseni, jen když začneme odpouštět. Odpuštění nám umožňuje spřátelit se s těmi, kteří nemají možnost nám to oplatit. Odpuštění není vyjednávací kartou: je o to opravdovější, když si ho druhý nezaslouží. Na které straně vlastně stojíme? Tuto otázku si klademe ve světle toho, co nám připomíná sv. Pavel. „Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni“ (1Tim 2,3). Ať už jsme zrádci, nebo podvedení, všichni máme vždy možnost se změnit, abychom kráčeli k plnému životu, k životu, v němž se staneme milosrdnými správci připravenými odpouštět.

26. neděle v mezidobí

Jeho prvním bohatstvím je vztah

Není těžké si představit, jaké bude peklo! Mluvíme o tom vždy, když máme dojem, že ho začínáme prožívat už v tomto životě. „Peklo – to je nemilovat,“ říká Bernanos. Ještě častěji zažíváme peklo osamělosti, peklo lhostejnosti a odcizení, a to i ve vlastním domově. Takto si představuje peklo jeden moderní filozof: muž je odveden do pekla a očekává, že tam najde strašná muka; místo toho se ocitne v místnosti se zavřenými dveřmi spolu s dvěma ženami. A tam, v konfliktech, lžích a nedorozuměních, která z toho plynou, si uvědomí, že skutečným peklem mohou být jiní lidé.

Co říká evangelium? Peklo je mnohdy tou propastí, kterou sami začneme v životě hloubit. Stále více se vzdalujeme od druhých, až se tato propast stane nepřekonatelnou. Peklo je ta tvrdost, která znemožňuje komunikaci. Už nemáme slov, která by mohla vztah obnovit. Bohatý muž si tuto vzdálenost vytvořil! Jak? Myšlenkou pouze na sebe. Je tak soustředěný na své vlastní potřeby, že už nevidí druhé. Veškerý svůj čas tráví starostmi o sebe: „oblékal se do šarlatu a kmentu a každý den pořádal skvělou hostinu“ (Lk 16,19).

Oblečení a jídlo vyjadřují základní potřeby člověka. Mohou se stát posedlostí! Důležité je ono slůvko: „Mohou!“ Začínáme být posedlí, když se staráme o svůj vlastní image. Nestačí mi, že se oblékám, ale záleží mi na tom, jak mě vidí ostatní. A co naznačuje jídlo? Touhu najít to, co může vyživovat můj život. Ale i jídlo se někdy stává posedlostí. Kdy? Když se bojím, že nenajdu dostatek potravy pro sebe, když si беру jen pro sebe, když nejsem spokojen s tím, co mi život nabízí. Vztáhněme na sebe s vážností: „Nepečujte úzkostlivě o svůj život, co byste jedli, ani o tělo, co byste si oblékli“ (Lk 12,22). Dívejme se na Ježíše: svlékl se před tím, než dal své vlastní tělo za pokrm. Pohledme na boháče: ztratil jméno. Proto ho Bůh nemůže povolát. Proč? Je zcela pohlcen sám sebou.

Dnešní evangelium nás v podstatě přivádí před propast, kterou jsme vykopali. Peklo je tou propastí, kterou sami začneme v životě hloubit. Kdy se tak děje? Když se vzdalujeme od druhých. Propast se stává nepřekonatelnou. Peklo je ta tvrdost, která znemožňuje komunikaci, když si uvědomíme, že už nejsou slova, která by mohla vztah obnovit.

Na situaci bohatého v Božích očích se nyní podívejme podrobněji. Chudák Lazar má jméno, což znamená: Bůh pomohl. Jeho prvním bohatstvím je vztah. Hledá spojitost s druhými. Buduje i základní vztah, který žije s Bohem. Lazar je hladový, protože není plný sebe. A hlad se stává obrazem touhy, která nás vede k hledání, učíme se ptát. A díky této chudobě můžeme také budovat vztahy. Pouze ti, kdo

jsou chudí, si uvědomují, že potřebují druhé. A tím jsou připraveni na to, že se jich ujme při své druhém příchodu Kristus tak, jak se jej ujal ve smrti.

Abychom se neocitli v situaci, kdy vidíme duchovní realitu nebe pozdě, navrhuje Abraham naslouchat Božímu slovu: „Mají Mojžíše a Proroky, ať je uposlechnou!“ (Lk 16,29). Otřese to námi a ukáže cestu, Mojžíš a Proroci ve skutečnosti poukazují na celé Písmo svaté. A celé písmo je i to, co Bůh píše v srdci. Teprve setkání se Slovem v srdci nám umožní poznat, jak propastná je jáma, kterou jsme začali kopat ve vztahu k druhým. Bratr se pomalu stává cizincem. Je zajímavé, že boháč chce poslat právě Lazara, aby varoval své bratry, chce poslat chudáka, toho, který potřebuje všechno. Bohatý muž má pět bratrů, tedy rodinu se šesti dětmi. A v biblickém jazyce toto číslo označuje nedokonalost, která musí být dokončena. Lazar se stává sedmým bratrem, proto nám ukazuje, jak žít bratrství v jeho plnosti. Chudák je ten, bez něhož se nikdy nemůžeme stát skutečnými bratry.

Smrt tedy není jen faktum, ale je mojí perspektivou. Jak k ní vzhlížíme? Z tohoto bodu se můžeme podívat na naše dějiny, z bodu, z něhož si uvědomíme rozdíly ve způsobu, jakým jsme žili své životy. Než tedy bude pozdě, pokusme se zaplnit údolí lhostejnosti a propasti odstupu, které jsme začali hloubit.

27. neděle v mezidobí

Prožíváme Boží mlčení

Jedním z velkých dramát, kterým musí každý věřící čelit, je zkušenost, že se necítí být Bohem vyslyšen. Prožíváme Boží mlčení. Jsou přání, která předkládáme Pánu a která nejsou vyslyšena. Víra je tak podrobena zkoušce. Toto mlčení se často stává cestou, po které nás Boží ruka vede k sobě, před svoji tvář. Nutí nás ptát se, jakou představu o Bohu máme. Co od něj očekáváme? Proč zklamání? Rozbívá naše hrátky, fantazírování. Odhaluje skutečné motivy.

Toto zklamání je ještě silnější, když máme pocit, že si odměnu zasloužíme. Proto jsou zvláště hořce rozladěni ti, kdo jdou příkladnou cestou. Proč? Jsou více vystaveni zklamání. Myslí si, že Bůh je hluchý k jejich prosbám, protože jsou hluboce přesvědčeni, že si to zaslouží dostat. Nebo je Bůh možná tak vzdálený, že ho nezajímá trápení těch, kdo se k němu do té doby intenzivně modlili? Nezáskat – to s námi zacvičí. Před Bohem se tak ztrácí veškerá přetvářka. Kdo se stává jeho učedníkem? Kdo opakuje: Zdarma jsem dostal, zdarma mám dávat. Tehdy mi nejde o to, co z toho mám. Mám důvěru, že ani nežádám? „Důvěřuji-li, svěřuji své přání do tvých rukou, i když teď nechápu, jak mi odpovíš na mou otázku.“

Tak se stáváme služebníky, kteří nehledají vlastní užitečnost. Je těžké tuto roli přijmout. Zkusme si říci nahlas: Chci být neužitečným služebníkem. Neužitečný, o němž mluví Ježíš! Jiná logika, kde nemusí za vše platit uznáním, výhodami, chválou, oceněním, penězi. Odměnou je ten, který mi dal celý život. Nenechat se zkorumpovat je jen první krůček křesťana žijícího ve světě. Otevírá jiný obzor: nechci mít ani zapláceno, nehledat vlastní zisk, zaslouženou odměnu. Copak se budu moci jinak podobat Synu Otce? Velkorysost se rodí v této podobnosti: výsady být dítětem před nebeským Otcem, který přece ví, co potřebuji.

Riziko pocitu moci, že to mám s Bohem dobré (či jinými pány), dokonce je na mé straně. Naplní mé představy. To je nebezpečně plíživé. Nepromítáme na Boha jen své mocenské choutky? Trochu svěřené moci, a co to s člověkem udělá. Jaká důležitost se v něm objeví. Moc proměňuje, dává člověku pocit všemohoucnosti, dává mu pocítit zvrácenou chuť toho, že má druhého ve své moci. I když jsme všichni v Božích rukou, Bůh takto lidsky mocný není!

Stále se to v křesťanských společenstvích opakuje. Důležitost služebníka. Proto se musí opakovat Ježíšova slova. Lukáš je zachycuje, aby napomenul důležité ve vlastních očích. Užitečné učedníky. Ježíš má na mysli jinou důležitost: který oře a pase. Orat a pást jsou slovesa, která připomínají dvě činnosti učedníka: orat připomíná obraz rozséváče, toho, kdo připravuje půdu. Je to symbolická činnost toho, kdo je poslán evangelizovat, tj. rozsévat semeno slova.

Naproti tomu pasení stáda je obrazem toho, kdo je pověřen střežit a doprovázet stádo. Prožívá tíhu řízení, odpovědnosti, péče o společenství. Ti, kdo tento úkol od Boha přijali, se zde mohou dostat do pokušení očekávat, že jim bude zapláceno. A zde se objevuje představa, kterou mají o svém pánovi, o tom, kdo je poslal a pověřil tímto úkolem, představa, kterou mají o Bohu.

Služebník Kristova Velekněžského Srdce, pravý učedník, je povolán přinášet ne své slovo, nýbrž slovo svěřené. Je na prvním místě posluchačem slova, které v něm vládne. Jen tak může růst ve víře. Ochota prožívat tento vztah bezplatně je nezbytnou podmínkou pro rozvoj víry. Pokud s Bohem počítáme, zjistíme, že jsme stále zadluženi. Musíme se proto odklonit od onoho ekonomického, hamižného, paternalistického a vrchnostenského pohledu na náš vztah s Ním. Teprve pak začneme skutečně věřit. On musí růst, já se menšit.

28. neděle v mezidobí

Ježíšova láska roste tam, kde člověk více trpí

Pocit, že se život hroutí, dnes prožíváme denně. Když procházíme silnou bolestí, máme dojem, že pomalu umíráme. Neopouští nás již život a nemizí pomalu světlo? Co když nás opustí lidé, na které jsme spoléhali? A co když se události zvrtnou tak, jak jsme nečekali? Pocit, že se rozpadáme, jsme zdrceni utrpením, které trhá naše srdce na kusy. Bolest nás izoluje.

Malomocní, o nichž se zmiňuje text evangelia, se pravděpodobně cítili přesně tak. Malomocný je člověk, který pomalu umírá, který se rozpadá, který nedokáže udržet pohromadě visící střípky svého života. Navíc je izolován, odsouzen. K čemu? Uzavřít se v osamělých prostorách, aby svým utrpením nenakazil ostatní. Naše kultura má také tendenci odstrkovat trpící, chceme se vyhnout tomu, abychom je viděli! Nechceme se nakazit bolestí.

Ježíš je pravým opakem. Jeho láska roste tam, kde člověk trpí více. Vydával se na periferii, hledal, našel a objal. Tato setkání nejsou náhodná. Ačkoli Ježíš směřuje do Jeruzaléma, Lukáš popisuje neobvyklou a iracionální trajektorii: Ježíš prochází Samařím a Galileou. Samaří je v představách Židů místem nevěry, místem těch, kdo nepřijímají bohoslužbu v jeruzalémském chrámu. Galilea je bezvýznamná. Nic se zde neděje kromě každodenního života. A víra? Je tam přítomná jen jako ozvěna. A přece, pro Ježíše, než se vydá do Jeruzaléma, musí tudy projít, musí se ponořit do únavy víry a života. Ježíš jde do Jeruzaléma také kvůli těm deseti malomocným. Těchto deset malomocných přichází k Ježíši a volá jedním hlasem. V nemoci doby je tajemně skryta dosud neobjevená solidarita. Je jich deset jako počet potřebný k vytvoření synagogálního shromáždění. Bolest nás sbližuje, umožňuje nám pochopit druhého, je nečekaným místem sdílení. Těchto deset mužů kráčí společně. Stávají se symbolem lidstva krácejícího po nelehké cestě existence. Setkání s Ježíšem umožňuje cestu do Jeruzaléma i jim. To znamená, že tito muži jsou znovu začleněni do Božího zájmu. Z něho nikdo vyloučen není a nebude.

K jejich uzdravení nedorazí okamžitě, ale až na cestě: spása ve skutečnosti není podmínkou následování, ale jeho důsledkem. Pána nenásledujeme proto, že jsme již byli uzdraveni, ale tím, že ho následujeme, zakoušíme spasení.

Pravé následování Ježíšova učedníka se neuskutečňuje v pouhé poslušnosti Zákona, ale ve schopnosti vstoupit do úžasu, že Bůh nechce od nás zaplatit, ale chce naši vděčnost. Prvních devět malomocných žije formální následování, dělají, co musí, jdou se představit kněžím a formálně potvrdit své uzdravení. Jen jeden je skutečně uzdraven, Samaritán, který se nepodílí na bohoslužbě v jeruzalémském

chrámu. Je to ten, kdo se vrací, aby slavil eucharistii, tedy aby poděkoval za přijatý dar.

Často jsme v životě těmi nejsprávnějšími lidmi, ale málokdy se staneme lidmi vděčnými. Děláme to, co musíme, ale jen zřídka kdy zakoušíme lásku, která nečeká, že jí bude zapláceno. A dokonce i víra se často stává pouhým vysvětlením kultu, který nepohybuje srdcem. Máme pocit, že jsme splnili svou povinnost, možná dokonce velmi dobře a svědomitě, ale nevstoupili jsme do života, kde platí jiná logika než jen: buď zaplatíš, nebo nebudeš ničím. Nezapomínejme se tedy vracet a děkovat pokaždé, když Boží milosrdenství poskládá rozpadající se kousky našeho života zpět.

29. neděle v mezidobí

Zkušenost naší slabosti je nezastupitelným začátkem našeho dospívání ve víře

S čím se ve své modlitební praxi můžeme setkat? Ježíš všechny naše obtíže dobře znal ze své lidské zkušenosti. Poznal na vlastní kůži sílu pokušení při modlitbách: vzpomeňme počátek jeho života na poušti, časté, až tajemné zmínky, že odešel na opuštěné místo, aby se modlil, připomeňme getsemanskou zahradu nebo se v duchu vžijme do jeho modlitby na kříži. „Je třeba stále se modlit a neochabovat,“ slyšíme v podobenství o neodbytné vdově. Co tím Ježíš myslí? Mnohé prozradí slůvko neochabovat. V kralické bibli nacházíme slovo: neoblevovat. Jeden moderní překlad našel ještě jiné řešení: nevzdávat se. I Mojžíšovy ruce se postupně unavily, potřebovaly podepřít (Ex 17,12). Řecký výraz neochabovat (ἐγκρατέω) může mít celou škálu odstínů, jež každý z nich zvláště i všechny úhrnně zrcadlí situaci, kterou má Ježíš na mysli. Poslechněme si je: nebýt znechucen, sklíčen, skleslý, zoufalý, zklamán, odrazen, nechat se zbavit, nebýt zdrcen, bez útěchy, odstrčen.

To všechno můžeme vložit do postavení vdovy, zvláště ve starověkém Izraeli. Míra tíživosti nemá s dnešní situací i vyloučeného člověka přiměřené srovnání. Vdova nemá nikoho, kdo by se jí zastal, je obrazem člověka, který nemá žádné záchytné body, je symbolem těžké osamělosti. Není proto divu, že tato žena hledá spravedlnost. Zbystřeme pozornost: v biblickém jazyce je spravedlnost řádem, za kterým stojí Bůh sám. Prosba o spravedlnost vdovy nesleduje dosažení svých cílů, nýbrž nápravu zvráceného stavu, aby Bůh vládl v srdcích. Nechybí právě toto našim modlitbám? Je tato spravedlnost obsahem naší modlitby? Vždyť tato žena se modlí tak, jak učil Ježíš: „Ať se stane vůle Boží!“ (Mt 6,10). Obsahem našich modliteb se spíše stává naše touha vítězit, nabýt vrchu, odnést si palmu vítězství, ovládnout pole.

Vdova je pravděpodobně také obrazem společenství, které Lukáš oslovuje. Společenství, které žije v době pronásledování a očekávání, společenství, které vidí, že je v nebezpečí a bojí se, že zůstane samo a nevyslyšeno. Je to společenství, které se cítí ovdovělé, protože má dojem, že Pán už není přítomen. Toto společenství je také vyzýváno, aby se neunavovalo modlitbou, je vyzýváno, aby nepřestávalo volat po naplnění Boží vůle. Proto se máme modlit společně.

Když začnou ochabovat naše ruce jako Mojžíšovi při modlitbě, cožpak to není i známka blížícího se Božího vítězství? Nemám se zaměřit na své obtíže, ale na svůj úkol v této situaci. Zkušenost naší slabosti, kterou Bůh překonává, to je nezastupitelný začátek našeho dospívání ve víře.

Doba čekání má svůj blahodárný, léčivý a osvobozující dopad na naše představy o nás samotných. Naše touhy se objeví v plné nahotě. Jsme konfrontováni se svými motivacemi. Vyjde najevo, zda nám záleží na spravedlnosti jako na vládě Boží v tomto světě. Unavit se můžeme! Můžeme jinak poznat moc Ducha, který se v nás modlí? Snad proto evangelista Lukáš svou malou apokalypsu, řeč o posledních časech, spojuje s rozjímáním o modlitbě. Čas čekání, čas strachu, čas nebezpečí může být naplněn pouze opravdovou modlitbou. Je čekáním na Ženicha. To je hlavní smysl modlitby, jíž přijímáme účast na dovršení světa.

Nevíme, jak dlouho musela čekat vdova, která žádala o spravedlnost. Lukáš používá výraz, který nás nechává v nejistotě: stále (πάντοτε). Když na nás dolehne pocit přestat, položit klíče od nebeské brány do stoupy našich denních starostí, tehdy se teprve začínáme učit násobilku školy modlitby: zatímco jsme v tichu a zdá se nám, že nejsme vyslyšeni, Bůh naopak již pracuje pro nás. Čas čekání nás tedy nutí ukázat, jací jsme. Je to čas očisty a pravdy. Vzácný čas, který nemůžeme promarnit.

30. neděle v mezidobí

Člověk posedlý svým vlastním já

V příbězích, o kterých povídáme, se zrcadlí ten, kdo je vypravuje. Nastavujeme si tím zrcadlo. Je dobré se do něj podívat. A nemusí to být jen zrcadlo zpovědní. Jsou jiná zrcadla. Vezměte si jen zrcadlové bludiště na Petříně, je oblíbené. Je to skutečná atrakce, když se v síni smíchu pohledem do vydutých a pokroucených zrcadel změníte v trpaslíky, otesánky či dlouhá bidla. Nemůžeme poznat sami sebe. Jsou lidé, kteří celý život znehodnocují druhé. Aby se dostali dopředu, potřebují někoho očerňovat. Proč? Vytvářejí si iluzi, že když sníží úroveň druhého, sami se dostanou výš. Ve skutečnosti nám druzí vždy nastavují zrcadlo a způsob, jakým se k nim chováme, odhaluje to, co bychom rádi skryli. Život je rozhodně hra zrcadel. Evangelista Lukáš to dobře ví. Ve svém evangeliu totiž neustále navrhuje dvojníky, protikladné osoby, které stojí proti sobě a vzájemně se odhalují: Marta a Marie, Šimon a hříšník, farizeus a celník.

Farizeus, člověk, který se musí vždy tvářit jako dokonalý a slušný, se bojí, že bude hříšníkem jako celník. Celník je takový hříšník, že nemá možnost se skrýt. Aby ze sebe farizeus zahnal přízrak selhání a omylu, zdůrazňuje své bezúhonné chování do té míry, že už nevidí nic jiného než sebe. Farizeus je člověk posedlý svým vlastním já. Je tak odhodlaný budovat si vlastní image, že ničí jakoukoli možnost vztahu. Pomalu končí sám, protože nikdo není schopen stát v jeho přítomnosti, dokonce ani Bůh! Farizeus se ve své modlitbě staví na místo Boha, přisuzuje si jméno, které patří jen Bohu: Já jsem.

Aby se přesvědčil o své dokonalosti, musí farizej v sobě snižovat ostatní. Upřímné srovnání by zničilo jeho přesvědčení, že je nejlepší. Aby se farizeus takovému srovnání vyhnul, vychází vždy z negativního předpokladu o druhých: všechny ostatní musí považovat za špatné a nedůvěryhodné, protože jen tak může zaručit svou jedinečnost.

A skutečně říká, že se postí dvakrát týdně, ačkoli zákon předepisuje půst pouze jednou ročně, a to o svátku Jom kipur (den smíření; Lv 16,29). Farizeus se však postí i za ty, kteří podle něj tak nečiní. Stejně tak říká, že platí desátek ze všeho, ale zákon stanovil desátek pouze z toho, co se prodá (Dt 12,17). Farizeus totiž platí desátek i z toho, co koupí, v případě, že ten, kdo mu zboží prodal, tak neučinil, jak měl. Farizeus se ve své iluzi dokonalosti snaží zakrýt všechny možné mezery, které zanechává nedokonalost, již přisuzuje druhým. Život posedlý představou vlastní dokonalosti rozhodně nemůže být životem smířeným.

Celník naopak vidí svůj život takový, jaký je. Jeho hřích je zřejmý, ani by pořádně nevěděl, kam ho schovat: jeho ruce jsou ušpiněné penězi z daní, navíc vybraných

ve jménu cizinců, kteří utlačují jeho lid, a jistě i z prospěchářství a krádeží. Celník také dovolí Bohu, aby ho viděl takového, jaký je. Uvědomuje si své limity, vítá je a umí požádat o pomoc.

Ten, kdo pozná své hranice, umožňuje žít vztahům: celník se zastaví v odstupu, to znamená, že pozná, že je v přítomnosti druhého. V jeho jazyce ustupuje ono Já tomu, co je vztahu důležitější: Ty. Uznání vlastního hříchu nás již staví do vztahu s Bohem. Proto je život celníka životem smířeným.

Způsob, jakým vstupujeme nebo nevstupujeme do vztahů s druhými, nás odhaluje, vypovídá o nás mnohem víc než to, co říkáme slovy. Náš život mluví. Ostatní nám nevyhnutelně nastavují zrcadlo a nebude nám k ničemu, když se je budeme snažit zničit jen proto, aby nám nikdo neřekl, že nejsme nejlepší.

31. neděle v mezidobí

Bůh pamatuje i na ty, kteří se cítí beznadějně ztraceni

Je rozdíl mezi noční můrou a nočním děsem? Když se nám během srovnávají myšlenky v lehkém spánku, některé z nich si zapamatujeme, i ty nepříjemné. Když procházíme obdobím úzkosti, když čelíme složitým situacím, z nichž nevíme, jak se dostat, navštěvují nás sny, v nichž cítíme, že se propadáme do nekonečné propasti. Je to propast nejistoty. Je to strach z pádu do prázdna, z něhož se zdá nemožné znovu povstat. Jsou to chvíle v životě, kdy se cítíme beznadějně ztraceni. Jericho je obrazem této propasti, do které dříve či později spadneme všichni, protože se nikdy necítíme zcela vyrovnaní se situací, která je před námi. Jericho je vlastně město, které se propadlo pod hladinu moře, a proto se v biblickém jazyce stává metaforou pro propast, do níž člověk padá, ale kam Pán neustále sestupuje, aby nás dosáhl a vytáhl. Bůh pamatuje (pravděpodobný význam jména Zacheus) i na ty, kteří se cítí beznadějně ztraceni. Celníci ovšem neměli dobrou pověst. Zacheus byl vrchní celník. Můžeme zde cítit ze strany Lukáše jistou provokaci. Celníkovi bylo v chrámě odpuštěno, četli jsme v předchozí kapitole. Může být odpuštěno náčelníkovi celníků? Druhý paradox: vrchní celník byl malé postavy. Další souvislost: Ježíš se u vchodu do Jericha setkal se slepcem a uzdravil ho. Zacheova situace je podobná, i on je slepý. Být slepý znamená také prožívat hlubokou osamělost. Zacheus nás učí, že i když máme velkou touhu, která nás pohání, musíme se stále vyrovnávat s realitou, která nám někdy brání v tom, abychom si hned uvědomili, co chceme. Je malý? Musí se vyrovnat se svou výškou. Jsou kolem něho davy, které ho předešly a nemají v úmyslu mu uvolnit místo? Důvod k větší odvaze. Nebyla to zcela jeho vina, že se nemohl setkat s Ježíšem. Život nám vždy nabízí záminku, abychom se vzdali svých přání. Tomu je třeba se nepodvolovat. Nebojme se ve svých omezených možnostech hledat svůj strom, z kterého můžeme vidět dále.

Zacheus je konečně spatřen. Ježíš vzhledne. Zacheus už není na dně. A v tomto Ježíšově pohledu Zacheus nenachází pokárání, jak možná očekával a jak lidé doufali. V tomto pohledu nachází přijetí a odpuštění. Právě proto, že Zacheus nyní vidí, kdo je Ježíš, chce ho napodobovat. Nejde o cenu, kterou je třeba zaplatit. Zacheus nebyl povinen nahradit škodu, protože nebyl přistižen při činu. Přesto se svobodně rozhoduje nejen pro nápravu: originálním způsobem spojuje římské právní předpisy o krádeži a rabínské předpisy o pokání. Z obdarování vyrůstá velkorysost. Bůh se ho dotýká tak, že to, co považoval za své, se mu jeví jako nadbytek. Z něho rozdává.

Zacheus je tedy nejen mužem touhy, ale také mužem konkrétních kroků. A aby tyto kroky mohl učinit, podívá se Zacheus znovu na svou realitu. Vychází z toho, co právě prožívá: cesta k obrácení pro něj nemůže začít jinak než právě od těch lidí, které zneužíval. Právě tam, ve své současné situaci, nachází způsob, jak pokračovat v cestě za Ježíšem. Nemusíme se bát ani nočních můr, ani nočních děsů.

32. neděle v mezidobí

Žít podle logiky daru

Jak se připravit na životní volbu? Ignác v Duchovních cvičeních dává radu: představit si sebe sama na prahu smrti a podívat se na svůj život odtamtud: Ptám se sám sebe, „jako bych byl v hodině smrti“. (DC 186) To ovšem není pro ufnukanou generaci. Ignác se odvolává na dlouhou duchovní tradici, která považuje meditaci o smrti za cenné cvičení k poznání hlubšího smyslu existence. Je to tradice, která zjevně vychází z biblické moudrosti. Vzpomeňme na Žl 90: žalmista se modlí k Bohu, aby ho naučil počítat své dny. Přichýlíme se k moudrosti srdce.

Existují dva způsoby, jak se dívat na smrt: vnímat ji jako dramatický konec života, jako hranici existence, která hrozí, že zůstane beze smyslu. Chmurný pohled člověka vede k myšlence, že je přece zbytečné se v tomto životě namáhat. Ve skutečnosti lze smrt vnímat jinak: jako práh, který je třeba překročit, aby život pokračoval navždy. Podle apoštola Pavla na tomto pohledu víry závisí způsob života každého člověka. Život křesťana začal křtem a nikdy neskončí, od křtitelnice začal věčný život!

Žijeme v kulturním prostředí, v němž naopak se střetáváme s tendencí smrt vygumovat, děsí nás, rádi bychom její stopy odstranili. Jsme jako chodící černá kronika. Raději se snažíme zesměšňovat smrt, stejně jako to dělají saduceové v textu evangelia. Podobně drtivá většina našich současníků, včetně těch, kteří se považují za křesťany, znají jenom ono: Ne! Nevěřili téměř ničemu, nevěřili v anděly ani duchy, z bible si uchovali jen Pentateuch, a především nevěřili ve vzkříšení.

Saduceové byli tehdejší velcí vlastníci půdy, bohatí statkáři, kteří se báli, že přijdou o svůj majetek. Právě proto se obávali, že jejich majetek bude při dělení rozptýlen mezi jejich potomky. Proto vidíme, že se vysmívají – pro zbožné Izraelity – nesmírně důležité instituci, totiž zákonu levirátu, podle něhož si bratr zemřelého musel vzít vdovu za manželku, aby dal zemřelému potomka. Za tímto zákonem se skrývala hluboká náboženská touha: ten, kdo zemře, bude moci očima svých potomků spatřit příchod Mesiáše, na který Židé tak netrpělivě čekali. Ti, kteří neměli potomky, už neměli naději na naplnění tohoto základního očekávání, že uvidí Mesiáše.

Saduceové jsou lidé, kteří žijí zakořeněni ve svém bohatství a snaží se vymýtit jakýkoli útok na svůj majetek. I v tom se jejich mentalita velmi shoduje se současnou. Právě proto, aby zesměšnili tuto praxi, která kontrastuje s jejich lpěním na majetku, vymýšlejí si příběh, který se jich vlastně nevědomky týká. Vyprávějí totiž o ženě, která nemůže porodit, a o mužích, kteří si ji jeden po druhém berou za ženu. Muži, kteří umírají, aniž by dali život.

To jsou saduceové. Ale takoví jsme často i my: lidé, kteří jsou tak připoutáni ke svým věcem, že nejsou schopni plodit. Náš život se stává neplodným, protože už nejsme schopni dávat. Místo abychom dávali, zadržujeme. Namlouváme si, že něco vlastníme, dokud nám realita nezaklepe na dveře a nedonutí nás uvědomit si, že nic nemůžeme považovat za svůj majetek. Všechno je nám dáno, ale my si pleteme dar s vlastnictvím. Naivně si hlídáme svůj majetek, své vztahy, své role, své city a zapomínáme, že vše pomíjí.

Stejně jako muži v příběhu, který si vymysleli, ani saduceové neprožívají lásku, ale chtějí vlastnit: tito manželé si brali ženy, považovali ženu za předmět, za kus majetku. Pokud jsou vztahy prožívány jako vlastnictví, stávají se sterilními. Místo toho je třeba lidi vítat, ne je brát!

Nemusíme být věčnými nabručenci. Když začneme žít podle logiky daru, nejenže vstoupíme do věčného života, ale začneme se podobat Bohu. On je totiž první, kdo takto žije, On je první, kdo se zbavil sám sebe, aby udělal místo lidstvu. On je ten, kdo jako první daroval život, aniž by ho odepřel.

Náš Bůh, říká Ježíš, je Bohem živých, ne mrtvých. To znamená, že smrt s ním nemá nic společného. Vše, co je smrt, sobectví, rozdělení, pýcha, závist, strach. Vše, co má znaky smrti, nepatří Bohu. Smrt tedy nikdy nemůže mít poslední slovo, protože patříme Bohu!

33. neděle v mezidobí

Člověk, kterého ani největší zkoušky neodvrátí od jeho záměru

Obraz orchestru hrajícího až do konce na potápějícím se Titaniku se stal symbolem světa, který nechce vidět, co se děje. V době krize jsme náchylnější k vyhledávání situací, které nás mohou rozptýlit. Jedná se o obranný mechanismus, který jsme automaticky vnesli do naší kultury. Brání nám odpovědět na krizi tak, jak by si zasloužila. A k čemu vedla hudba orchestru na Titaniku? Iluze bezpečí zpomalila záchranné postupy. Neutíkáme se k poslouchání příjemné hudby jen proto, abychom vytěsnili nepříjemné záležitosti?

Nasloucháme eschatologické řeči v Lukášově evangeliu. Učedníky nacházíme v úžasu nad krásou chrámu. V té chvíli jim Ježíš přichází na pomoc. Vyzývá je, aby se dívali na znamení času, která oznamují vývoj událostí a předpovídají konec.

Řecké slovo ἀποκάλυψις znamená zjevení, odhalení. V krizi jsme odhaleni, obnaženi. Každý z nás se ukáže takový, jaký je. Učedníci? Jsou ustrašení a sobečtí: ptají se Ježíše, kdy přijde konec, a především, jak poznají, kdy je čas se uvolnit. Myslí především na sebe. V obtížných situacích lidé zapomínají na společné dobro a začínají kalkulovat s tím, jak ochránit své vlastní zájmy. Proto je v době krize obtížné najít politiku, která by se starala o společné dobro. Bezohledný obraz učedníků, který se vynořuje z těchto veršů, kontrastuje s obrazem vdovy, na kterou Ježíš poukázal bezprostředně předtím (Lk 21,14): vdova, která dala do chrámové pokladnice všechno, co měla na živobytí. Žena, která nehledí na svůj vlastní zájem, ale která se až do krajnosti vydává pro Toho, kdo dává jejímu životu smysl.

Krize je dobou protikladů a nejednoznačnosti, rozdělení. Dokonce i poselství evangelia se stává dvojznačným: Ježíš již předvídá, že jeho slovo bude zneužito. Když se bojíme, nemáme jasno, chceme snadné a okamžité odpovědi. Někteří této slabiny využívají. Musíme být ostražití a pečlivě si ověřovat, zda to, co je nám předkládáno jako evangelní, skutečně evangelní je.

V době krize není snadné udržet rovnováhu. Jak ji dosáhnout? Ježíš užívá výraz: trpělivou vytrvalostí (ἐν τῇ ὑπομονῇ), silou vytrvání. Je to síla meče, která snese jakýkoli úder. V Novém zákoně je to člověk, kterého ani největší zkoušky a utrpení neodvrátí od jeho záměru, životního cíle, od věrnosti víře a zbožnosti. Je to přesný opak postoje učedníků, kteří chtějí utéct a zbavit se každého břemene.

Když Lukáš píše tento text, společenství, které oslovuje, již pravděpodobně prožívá období krize. Ježíšova slova jsou znovu čtena ve světle přítomného okamžiku. A to koneckonců dělá každé společenství v každém historickém okamžiku, když slyší Ježíšovo slovo v přítomnosti. Křesťanské společenství, ke kterému se Lukáš obrací,

pravděpodobně vidělo zkázu chrámu, která začala v roce 64 n. l. Chrám pak byl definitivně zničen až o šest let později během vpádu Římanů. Pronásledování zmíněná v textu se pravděpodobně vztahují k pronásledování, jehož byli v té době křesťané svědky, možná k pronásledování, při němž byli zabiti Štěpán a Jakub. Můžeme číst tyto verše s ohledem na naši současnost, možná i mezi námi jsou tací, kteří se stále dívají na hezké kameny nebo chtějí, abychom se stále dívali na hezké kameny, abychom si neuvědomovali příznaky krize a potápějící se loď. Toto evangelium pro nás může být výzvou, abychom se probudili a zorganizovali a pokusili se najít strategii, jak čelit krizi, aniž bychom ztratili důvěrné přesvědčení, že Pán je s námi a neopustí loď, aniž by nás předtím zachránil.

Slavnost Krista Krále

Ježíš se nezaměřuje na to, jak zachránit vlastní život, ale jak zachránit druhé

Podstata Ignácova pohledu na víru, vlastní život a tajemství přítomnosti Krista je snad nejnázorněji vykreslena v obraze Krista Krále. V jeho Duchovních cvičeních je objasňována příkladem čerpaným ze skutečného života, podobenstvím. Má naši pozornost zaměřit na Ježíšův způsob moci, která je zdrojem mé osobní záchrany. Známa meditace je nadepsána slovem svolání, Svolání věčného krále. Užití slova král není pro ucho dnešního člověka bez rizika. I Ignác samotný si je toho vědom. Dává následující vodítko: uvedený příklad pozemského krále přeneseme na Krista, našeho Pána. (DC 95) Co je podobné, je také rozdílné. Jak může být zdrojem záchrany světa, druhých i mne samotného? Zachrání i mě? Jak Kristus zachraňuje? To je ovšem životně důležitá otázka.

Jak přeneseme dnešní obrazy Krista Krále do našeho světa? Dnešní kulturní svět je nakažen nenávistí vůči vlastní minulosti. Jsou bořeny sochy a připomínky donedávna uctívaných hrdinů, kteří utvářeli dnešní svět. Již dvě generace mladých lidí jsou infikovány ideologií absolutní rovnosti. Jazyk zamořují protimluvy: ve jménu rovného přístupu jsou mnozí vylučováni z veřejného života a upadnou do kulturního bojkotu. Nedostanou slovo tím, že se jim buď odepře pozornost, nebo jsou častovány online zostuzováním. Nechme si záležet na odpovědi na otázku: Co pro mne osobně znamená Kristus Král?

V odpovědi se křesťan bude lišit od forem mluvy dnešní doby. Proč? Dnes se slova často vykřikují, aniž by jim předcházelo skutečné uvědomění si toho, co se člověk chystá říci. Křesťan může vyslovit jméno Kristus Král v tichu srdce tím, že mu dá v srdci váhu. Proč se bude odlišovat? Dnes se člověk nestydí něco říci, následně to popřít. A křesťan? Je si vědom toho, že i velká slova víry mohou ztratit svůj nejhlubší význam, nejsou-li v tichu srdce myšlena vážně. Záleží na vážnosti, kterou jim dáváme v srdci.

Položme si otázku: Jak se dnes cítíme zachráněni před ohrožením života? Když ukládáme při práci na počítači naše soubory na různé nosiče, máme naději, že je zachráníme. Fanoušci chtějí zachránit svůj tým, tak se modlí za jeho záchranu. Jako teenageři jsme se považovali za zachráněné, když se nás profesor na nic neptal, a vyhnuli jsme se tak tomu, aby nás shledal nepřipravenými. Ve všech těchto významech zachránit znamená neztratit, nezapomenout, nezklamat... takže bychom mohli říci, že být zachráněn znamená být pánem svého života, svého majetku, být králem svého každodenního života.

Podívejme se do evangelia: Když je Ježíš na kříži, všichni mu říkají, aby se zachránil, tedy podle našeho slovníku, aby se neztratil, aby se na něj nezapomnělo a aby neselhal. „Když jsi židovský král, zachraň sám sebe!“ (Lk 23,35–37) Je to logika světa. Ježíš se od této logiky odchyluje a sloveso zachránit užívá jinak. Nezaměřuje se na to, jak zachránit vlastní život, ale jak zachránit druhé. Ježíšův pohled není posedlý vlastním já. Zná nejúčinnější pokušení všech dob: záchrana má podobu sebezáchovy.

Existuje jiný způsob časování slovesa zachránit: Ukazuje nám ji jeden z lotrů ukřižovaných s Ježíšem: „Ježíši, pamatuj na mě, až přijdeš do svého království.“ Záchrana spočívá v tom, že Kristus nezapomíná. To dává každému z nás možnost nechat Pána vstoupit do našeho života a proměnit ho. Najdeme-li i my náš osobní způsob, podobný slovům lotra na kříži, najdeme i krále svého srdce. Čím více se snažíme zachránit svůj život, tím více ho ztrácíme, čím více chceme zachovat pšeničné zrno neporušené, tím spíše nepřinese ovoce! (Jan 12,24–25) Posedlost zachránit planetu není často ničím jiným než jen používáním efektivně proměnlivého jazyka k umlčení slova, slova zachraňujícího, mezi lidmi navzájem i mezi člověkem a Ježíšem. Chceme zachránit, nebo zachránit sebe? Otevřít se záchráně, nebo vzít záchranu do vlastních rukou?